24. TF 1611

R
16c

72025

72025

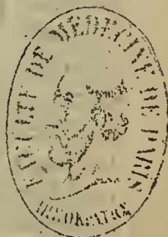
2025

72,025

DE PARTV

HOMINIS, ET QVAE CIRCA IPSVM accidunt. Libellus D. Eucharij Rhodionis, Medici.

72,025

FRANC, Chri. Egen.

ERUDITISS. VIRO D. EUCHARIO
Rhodioni, Medicinæ Licentiato peritiß. Medico
Francofurtensi. Christianus Egenolphus. S. D.

Hominem, siue primorum parentũ delicto, siue alio quopiam diuino consilio, inter cætera animãtia, ut quã ægerrime, neque procul à mortis periculo progenerari, ita quàm facillime interire, si cui non satis testatum, euentus certe ipse cotidie ponit ob oculos. Nil mirũ itaque, si ortũ nostrũ penitius cõsiderãtes, & uitæ, uti quæ nõ paruo cõsliterit, et omnis conuersationis nostræ, nõ mediocrem simus habituri rationem. Quare, ornatiß. uir, illectus, ut opinor, olim humanitatis tuæ, cui bene sit in Domino, genitor. Cuius in hac urbe tuet nomẽ refers & functionẽ, libellum quendã de partu hominis, et quæ circa ipsum accidũt edidit Germanice, qui in tot mille descriptus exemplaria, nõ mediocri parturientũ, obstetricũ, ac Medicorũ deniq; compendio, tota distrahitur Germania. Eum multoties exterarũ Nationum eruditi complures latino ideomate excudi, à me cũ plerisq; aliis, cõtendebãt. Germanos, quibus indies eiusmodi in omni disciplinæ genere uenustuli exoriãtur libelli, se lõge fœliciores causãtes. Quorũ precibus eò alacrius, quòd ĩde quasi hæreditario Iure, ad eruditionẽ tuã, cui omnia debeo, ac opt. parentẽ, non uulgarẽ honorem rediturũ præuiderim, obsequutus, amico cuidã docto iuxta ac sincero in latinam linguã libellũ uertendum detuli, qui uel tua causa, quæ est uiri humanitas, id laboris lubens subijt, licet à sua professione, id opus ualde esset alienum.

Quan

Quăquă, ut ego puto, ob hăc uersionem, nō minus illi se Latini, quàm Germani tuo parenti de æditione Germanica debere fatebuntur. Vale. Anno. 1532.

PROLOGVS.

Osteaq̄ Cœlestis ille rerum omnium parens Deus, secundum ineffabilem suam prouidentiā hominem ab initio creatum, æternæ uitæ atq; fœlicitati destinauit, non satis ille quidem habuit, corpus hoc sensibus ac membris aptū atq; perfectū ut est ex nihilo creasse, nisi etiam eas insuper dotes illi adderet, quibus ea quę ad alendum & conseruandum illud pertinent, inuenire, atq; dijudicare posset. Proinde pro summa illa sua erga nos beneuolentia, mentem ac rationem, nobis indidit, quibus quod ad cœlestia pertinet, ad ipsum q̄ proxime accederemus, diuinitatisq; tanquam participes essemus, & quod ad curam nostri atq; humani corporis spectat, omnia quibus ad alendam & custodiendam hanc uitam indagare atq; cognoscere possemus. Nam

& hinc arbitror tot praeclariss. hominum ingenia, non solum in his inferioribus atq; terrenis rebus circa plantarum, ac seminū potestates atq; naturam occupata fuisse, uerumetiam in coelum usq; sensibus, atq; cogitatione ascendisse, syderumq; rationes ac motus, ipsamq; totius uniuersi harmoniam & effectum perscrutādo, quid quoquo modo hominum vitę atq; incolumitati conferret aut contra noceret, multiplici studio atq; diligentia didicisse. Tales enim videmus vetustissimum quidem illum Hypocratem, & qui post eum secuti sunt, Galienum, Auicennam, Rasim, atq; alios, quos hic numerare necesse nō est, qui beneficio atq; virtute Dei, eousq; euaserunt, ut quaecunq; vel ad praeseruandam vel ad restituendam vitae humanae incolumitatem, necessaria forēt, ea & ingenijs deprehendisse & ipsa omnibus praestitisse viderentur. Quorum quidem exemplo, cum omnes nos, qui eadem illa studia ingressi sumus, ea quae ab illis prodita, & accepta sunt, aliorum vsui atq; vtilitati, quantū fieri potest tradere debeamus, equidem turpe mihi futurum

turum putaui, si non pro mea quoque facul-
tate, humanæ vitæ atque incolumitati ali-
qua parte profuissem, præsertim cum nō
omnibus tot ac tanta illorū volumina euol-
uere liceat, & nostrorū temporum malig-
nitas, doctorum Medicorum copiam non
passim aut semper præbeat. Porro cū mul-
ta sunt, quorum cognitio his temporibus
vt rara, ita valde necessaria est, tamen in
parte aliqua documentum studiorū ac dili-
gentiæ meę exhibere malui, quā toto ope-
re periclitari, & ceu figulinā in dolio, vt di-
citur, auspicari. Et qa in hisce regionibus,
in qbus mihi hactenus viuere cōtigit, mul-
ta ac varia pericula circa prægnantes, ea-
rumque partus, accidere solent, quod eæ ple-
rumque quibus obstetricandi munus com-
missum est, per imperitiā minus ea quæ pa-
rientibus, aut ex partu laborantibus pro-
sunt, aut contrà obsunt, intelligūt ac uidēt.
Constitui breues quasdam velut commen-
tarios super ea re componere, ex quibus
meo quidem iudicio, facile omnia illa, quæ
obesse solent, cura præuerti, aut ea quæ ad-
uersa accidere, curari atque restitui possunt.

Quamquidem meam operam non ijs so-
lum ad quos ea maxime pertinet, vtilem,
sed etiam ijs qui animum ad hęc studia per
discẽda adpulerunt, & in vniuersum omni
bus studiosis gratam fore existimo, præci
pue cũ nihil tam deforme ubiq; sit, quam
hominem literis atq; eruditione alijs præ-
stantem, ipsum suæ generationis atq; origi
nis rationem atq; modum nescire. Cæterũ
totus hic libellus duodecim capitibus con-
tinetur, quorum quid in vnoquoq; doce
tur, infra ex ordine subnotauimus.

Cap.

Tradituro mihi de partu hominis, & quæ circa ipsum parientibus accidunt, necesse videtur antea quàm ad ipsam rem accedã, de situ atq; dispositione, quomodo in utero se partus habent, nonnihil commonere. Neq; enim facile quæ consequuntnr, intelligi possunt, ubi caussas & principia ex quibus quæque nascuntur, ignoramus.

QVO SITV AC HABITV, PARTVS *in utero quiescit, & quot pelliculis idem circumuoluitur.* CAP. I.

PArtus igitur in utero ad hunc modum se habet. Principio ipsum quidem caput, in genua pronum decumbit, manibus inter genua & caput vtrinq; insertis. Deinde vultus & os in genua ita obuersa inclinãtur, vt nasus quidem inter genua dependere, oculi autem, uterq; alteri genuum propemodum impressi videantur: Quæ cum ita sint, totus quidẽ partus ad interiora vteri aspiciens, & tantum non supinus recubans, formam Spheræ, in se reflexus, & incuruatus, habitu suo exhibet. Porro circũdant

dant atq; muniunt partum, tres tanquam folliculi; quorum primus reliquos duos, ipsumq; partum inuoluit, defenditq; à malis humoribus, quæ post cōceptum ut superflui & inutiles ex Menstruis restitere, qui neq; ad alimenta partus, neq; ad incrementum aliquid conferunt, sed inutiles atq; ociosi hęrēt inter Secundinam (ita enim primū hoc inuolucrū vocant) & locos quos vulgo matricem dicūt, donec partus egeratur. Tunc enim inter pariendum vnà cum partu et Secundina, hi quoq; pellūtur, et expurgantur. Atq; hanc Secundinam necesse est, ut partus egeratur, ab obstetrice dissolui, perinde ut in sequentibus trademus.

Proximum folliculum, vulgo Biles vocāt, hoc inferiora partus, ab vmbilico usq; integuntur. Estq; uarijs ac multis rugis impeditus, & velut interseptus. Quem ideo summus ille parens lacunosū ita & receptibus densū reddidit, quo, quicquid acerbi humoris, vt sunt lotium, sudor, et id genus alij, circa partū, colligitur, id omne innocuum vt esset, neue ad partum penetrando, ipsum exulceraret.

Secundo hoc inuolucro ceu quadam deriuatione aliorsum diduceretur. Etenim quamdiu in vtero partus est, lotium emittit, non per debita membra, sed per venam, quæ de vmbilico ad id prominet, vt humores illos in secundi folliculi riuos, & lacunas deijciat.

Tertium uero inuolucrum atq; intimū, rursum hoc totum quidem partum inuoluit, ac tuetur aduersus sui ipsius lotium & humores, & non duritiem secundinæ disti net, ne quid ea durius, aut violentius partui impressa, nocere possit. Et hoc vt Albertus ait, ab obstetricibus, armatura conceptus; ab Auicenna autē Abgas appellatur.

Atq; hæc de habitu atq; inuolucris partuū tradidisse hoc loco, satis vt puto fuerit.

QVOD TEMPVS PARIENDI, ET *qui partus naturales, & qui contra naturā fiunt.* CAP. II.

Post-

POstquam igitur tempus pariendi appetit, id quod fere post nonū mensem fit, hebdomadis à conceptu circa quadraginta exactis, hæc plerumq; pregnantibus signa accidunt, ex quibus pariendi laborē instare cognoscunt.

Principio dolores quidam circa ilia et inferiora vmbilici, & ex aduerso in tergo oriuntur. Deinde fœmora & quæ proxima genitalibus sunt, ijsdem doloribus grauantur. Mox inflammari incipit, postremo eadem intumescit, humoribusq; exundat, ut facile eius rei significationem prægnanti, de se relinquat,

Quæ quidem signa posteaquam prægnantibus eueniunt, & quæ genitalibus proxima sunt, protinus intumescunt, ipsum pariendi tempus adesse, sciendum est.

Duplices autem partus sunt, quidam secundū naturam, quidā contra dicuntur, Qui secundum naturam sunt, suo ac legitimo tempore, deinde iusto ac debito modo eguntur.

Legitimum enim tempus nonus, ut plurimũ, mensis est. Tametsi nonnunquam fit vt septimo mense quædam pariant, & partus ijdem vitales sint.

Octauo uero mense si qui gignantur, ut hoc quoq; interdũ fieri videmus, eorum vita aut nulla, aut perquã breuis est, vt Auicenna quoq; testatur.

Modus autem qui naturali partui proprius est, eiusmodi esse debet, vt, quemadmodum Albertus Magnus tradit, partus in hunc modum egeratur.

Primum, ut caput præcedat, sequãtur ceruix & humeri, manus autem lateribus applicatę, et recta in pedes usq; extentę, cũ ijsdem vltimo edantur. Tum autem facies atq; oculi infãtis aduersa, ac totus veluti supinus, ac ore in cœlum aspiciente nasci debet, cuius rei exemplũ proxima Figura exhibet.

Nam

Nam ut Albertus tradit, et à nobis ante quoq; memoratum est, partus in vtero ita se habet ut antequam pariendi tempus aduenit, ad interiora vteri conuerso vultu sedeat, suoq; pectore tergũ matris aspiciat. At uero vbi iam in lucẽ edendus est, tempusq; pariẽdi adest, resupinus inuertitur, ita vt capite terram versus statuto, pedibusq; in sublime erectis, iam non amplius tergũ matris, sed partem qua exiturus est,

aſpiciat, ex quo deinde fit, vt vultu atq; ore ſupino, ut diximus, cum ſecundum naturam progreditur, egeri debeat.

Alterum autē qnod ad naturalem modum pariendi attinet, hoc eſt, ut in exitu partus longius non moretur, aut ſubſiſtat, ſed ſtatim ac facile & ceu vno quodam impetu, egeratur.

Partus

Partus vero contra naturam fiunt, ij qui cunque uel eo tempore quo non debent, vel modo alio quam quo diximus eduntur. Aui cenna tamē eos partus qui pedibus primo egeruntur, manibus in aduersos pedes, ea parte, qua ijdem pinguiores esse solēt, musculiq; dicuntur, extentis vt in hac figura apparet, non naturales quidem appellat, sed tamen naturalibus proximos, propterea quòd non adeo periculosi, atq; cæteri, qui contra naturam fiunt, soleant esse.

DE FACILI PARTV ET DIFFICILI, *& quo pacto facilitas aut difficultas hæc cognosci potest.* CAP. III.

Atque hoc loco sciendum est, quod sępenumero varię difficultates ac pericula circa parientes incidunt, cuius rei causas ordine prosequamur. Primo quoties matrix angustior est, & mulier ante duodecimū annū concepit, id quod aliquando sed tamen raro contingit. Deinde ubi matricis os siue exitus naturali aliqua ratione accedente, aliquo morbo, vt sunt Apostemata,

exulcerationes,ulcera,mariſcę,et id genus alia,coartatur,ſiquidem ex his cauſis fit in terdum,vt matrix niſi cum ſummo dolo= re aperiri,partumq́ dimittere non poſſit.

Tertio cum accidunt veſicæ Apoſte= mata et inteſtinis vlcera,aliaq́ his ſimilia, cui matrix compatitur,non poteſt facilem partui exitum præbere.

Quarto, quòd interdũ circa poſteriora eueniunt vlcera, fiſſuræ, ac tumores He= morrhoidum venarum, ſiue obſtricta al= uus, ex quibus fit, vt mulier conniti facile nequeat, & ita matrix certo ſuo officio de ſtituatur.

Quinto, ſi mulier imbecillior paulo eſt, aut complexionis inualidę, ſi natura frigi= da, ſi adoleſcẽtior, ſi grandior, ſi pinguior, aut contra nimis gracilenta, ſi nunquã an tea peperit, ſi formidoloſa, aut moroſa ni mis eſt. Ex his enim cauſſis euenit,vt intra ctabilis eadẽ fiat,ac mobilis, nunc huc, nũc illuc diſcurrat, quæ res partũ difficilẽ utiq́ & aſperum efficit.

Sexto,tanquam generale hoc ſciẽdum eſt,mares facilius ſemper, q̃ fœminas pari.

Septi

Septimo ægrum atq; difficilem partum illud quoq; facit, si quod interim fit, partus maturior, aut plenior est, quã ut facile claustra locorum transire possit, aut contra si lenior & tenuior est, vt ex eo minus aut tardius se conuertat, parumq; enitendo cedat.

VIII. Si geminos pariat mulier, aut alioqui partus ipse monstrificus est, ut cum unũ corpus duobus capitibus, nasci cõtingit, quale fuit quod superioribus annis in ditione vuerdenberga, hac (quã adpictam uides) formã, natũ est. Aut contrà si partus lænis aut lubricus est, ita ut inter enitendum citius, quàm opus sit elabatur.

IX. Quoties non suo modo, atque legitime partus egeritur, ut cum ambobus pedibus aut genibus simul, aut altero pede tantum emergit, aut cum primo pedibus profertur, manibus in sublime erectis, & quod omniũ periculosiss. est, quoties aut latus, aut tergũ, aut podex inter claustra apparent, reliquis, quę prima conueniebat edi, intus cessantibus. Item cum nascentibus geminis, ambo pedibus, aut alterum pedibus, alterum capite simul prodeunt. Cuiusmodi periculosi modi varie ac multi accidere possunt.

X. Aggrauatur partus, q̃ties abortus quarto aut quinto post conceptum mense cõtingit, eo enim tempore claustra

ad

adhuc firma inter se atque ualide constrin guntur, ut Galenus ait. Aut rursus, quoties partus in undecimum mensem usque, propter suam ipsius, aut matris aduersam ualetudinem, protrahitur.

XI. Periculose parit quæ partum in utero emortuum gerit, propterea quòd is neque uerti facile neque moueri ad exitũ potest, aut cum partus in utero non mortuus sed imbecillior tamen est, et ægrotus, ut ipse exitum suum promouere, aut adiuuare non possit. Quod ex his signis facile animaduertitur, si pręgnans longo tempore ualetudinaria fuit, si fluxu uentris, aut mensium diuturno atque insolito post conceptionem laborarit.

Item si à primo conceptionis mense statim mammillæ expressæ lac emiserint.

Præterea si partus in utero, suo tempore non mouetur. Nam emortui in utero partus signa, & quo modo ijdem pellendi sunt, infra capite nono docebimus.

xij. Periculose paritur, qñ secundina firmior est, nec facile rumpitur atque exitũ partui prębet, aut contrà cũ eadẽ mollior

atq; tenerior est, anteaq; rumpitur, quàm partus conuertitur, aut ad egerendum aptus est. Tunc enim collecti circa illam humores, citius abeunt, quàm tempus pariendi postulat, partuiq; sua & iusta humiditas atq; lubricitas quibus adiuuari debebat subtrahitur.

XIII. Impeditur partus nimio frigore, nimioq; calore. Quando videlicet prægnans nimio gelu et siccitate aëris constringitur, claustraq; locorum ex eo coarctantur, quę plęrumq; accidere solēt, ventis gelidis atq; siccis spirātibus. Aut viciſſim quādo prægnans nimio estu laborat, is enim et matrem & partum debilitat, atq; ita eneruat, ut neq; hic mouere se, neq; illa ad pariendum recte eniti poſſit.

XIIII. Difficilem partū illa quoq; reddunt, si prægnans consueuit vesci ijs rebus quæ exiccant atq; constringūt, qualia sunt mespila, castaneæ, sorbæ, accatiæ, milium, oriza, vitrum nigrum, constringens.

XV. Si prægnans post quintū à conceptu mensem balneis vtatur frigidis, aut ijs quę alumine, vel ferro, vel sale tempera

ta

ta fuerint, aut etiam in quibus ea quæ constringunt atq; coarctant, cocta aut macerata sunt qualia sunt glandes, cortex ex quercu, glandium caliculi, gallæ, granatorum cortex, quæ et psida, dracontiũ, pentaphyllum, tormentilla, rosæ, mespila, pyra sylue stria, poma matiana, lapides vsti, & his similia.

XVI. Si pregnans mœsta plerumq; fuit, aut valetudinaria, si fame atq; siti affecta, nimiaq; insomnia exhausta sit.

XVII. Si prægnans partu appetente, grauiter olentibus vsa sit. Attrahunt enim illa matricem, quæ quo magis attrahitur, eo plus partus impeditur.

XVIII. Si prægnans doloribus afficitur, qui non ad inferiora vteri descendũt, sed supra vmbilicũ herent, aut retro in tergum resident.

XIX. Si priores partus quoq; cum difficultate atq; negocio multo egesti fuerint, neq; enim tunc posteriores faciliores erunt, quippe consuetudine iam firmata grauitate.

At contra signa facilis & expediti par-

tus sunt, quęcunque superioribus contraria atque diuersa sunt, ut cum pręgnans priores quoque partus facile ac sine magno negotio egessit, cumque pariendi tempore modicis ac lenibus doloribus, uexatur, aut si magnis uexetur, illi tamen non resistant in superioribus, sed ad genitales partes descendant.

Porro in partu difficili signa, quę securitatem atque felicitatem parienti promittunt, hæc sunt, inquietudo, & agitatio partus in utero, & cum dolores semper ad inferiora, antrorsum uersus recurrunt, pręterea cum pariēs ualida est, neque difficulter anhelatur, recteque & fortiter eniti potest. Mala uero hæc portendunt, quoties pariēs frigidū desudat, et uenarū pulsus cōcitatior est, ipsaque inter laborandū deficit. Hęc enim pręsentaneę mortis indicia sunt.

QVID PARIENTIBVS MAXIME *agendum, & quomodo ægre parientibus subueniendum sit.* CAP. IIII.

PRoinde qui subuenire uolent partubus difficilibus atque ægris, de quibus proximo capite diximus, eos necesse erit, et

ea quæ deinceps trademus obseruare. At primo quidem prægnantem oportet, duplici dieta uti, altera per mensem proximũ ante partum, altera in ipso partu, hoc modo. Principio omnia ea uitanda illi, fugiendaq; sunt, quæ partũ impediunt, si modo illa uitari poterunt. Nam si qua uitari omnino nõ possunt, ut quæ uicia natura aut alia quauis caussa inoleuerũt, ijs tum remedia tum aliqua adhibenda sũt, quibus quantum fieri potest, leniora, aut minus noxia reddantur. At uero si quod periculum ex matrice, aut genitalibus, aut exulcerationibus, alijsq; id genus uicijs, quibus claustra locorum contrahuntur, exitusque partus impediũtur, incidat, medicandum illi erit, ante quam tempus pariẽdi appetat, & chirurgi adhibendi qui eo uicio prægnantem quantum fieri potest, subleuent. Eodem pacto si qua uesicæ aliquo morbo laboret, ceu sũt, calculus, exulceratiões, strãguria, aut si qua ex ficubus, inflationibus, apostematibus, male affecta foret, curandum est, ut medicina per tempus illi admoueatur,

Item si pręgnans ita constipata foret,

vt facile aluum purgare non posset, & adu
sta materia penes illam remaneret, debet il
la proximo ante partum mēse, ijs rebus ve
sci, quę leniunt atq; dissoluūt. Qualia sunt
poma cum saccaro frixa, si ea ieiuna, ac ma
ne absorbeat, ac deinde ciathum vini meri
aut cum succo malorum dulcium tempera
ti, ebibat. aut si mane ac vesperi ficos edat.
Rursus eadem hæc abstinere debet ijs quæ
consolidant atq; restringunt, qualia sunt,
quæ torrentur, aut assantur, præterea ori
zum, oua dura, milium & his consimilia.
Quòd si necessitas amplius poscat, potest
eadē vti clystere, leni tamen, & iure ex pul
lo aut elixa carne, temperato. Potest item
medicamento aliquo leni uti, quod demul
ceat, atq; molle faciat.

Item suppositoria admouere licet de sa
pone & larido vel vitellis ouorum tempe
rata. Quod si prægnās appropinquāte par
tu, debilis ac languida fuerit, confirmari ea
debet cibo, potu, & electuarijs nobilibus.
Atq; ab eo quidem tempore, prægnanti
omnia facienda, quæ illam ad pariendum
aptam, idoneam atq; sufficiētem reddant.
Omnia

Omniaq; ea adhibere illa debet, quæ uel laxant, vel leniunt, vel molle faciunt, uideli cet ut genitalia ipsius relaxentur ac specio sa fiant, facilemq; exitũ partui præbeant, idq; præcipue in adolescẽtioribus fieri de cet. Nam grandiores quę sunt, in ijs genita lia, atq; vuluæ, duriora siccioraq; sunt, ob quam caussam hæ uti debent calidis atq; humidis, quæ lene atq; lubricum reddant, quæ vel ore sumũtur, vel infra genitalibus locis supponuntur, vel extra fomentorum aut vnguẽtorum modo adhibentur, quale fuerit pingue ius, ex carne elixa, aut pullo saginato, aut capo. Genitalibus autem ad hiberi debent hæc, adeps gallinacius, ana tum, atq; anserum, praeterea oleum, quod cũq; mollifficat, viscositas granorum cido nei, seminis lini, Ibisci, feni græci. Potu au tem vti prægnantem decet, vino bene co cto, eoq; aqua mixto, insuper uictus ratio nem habere debet, ut ijs potiss. vescatur, quę humectent, non autem pinguefaciant, contrà illa vitet, quæ exiccant, astringunt, contrahunt, atq; coarctant, & hæc proxi mo ante partum mense. Sub partum autẽ,

quando uidelicet dies circa decem aut non multo amplius superſunt, et quę pręgnans eſt, difficultatis aut doloris nonnihil ſentiſcit, debet ea quotidie calidis aquis lauari, & id ſepius quàm longius, ne nimis ex ea re langueſcat. Atque ibi paulo ultra umbilicũ mergi debet, ita tamẽ aqua temperata, ut in ea ſint quæ lene ac molle reddunt, ceu ſunt maluæ, Ibiſcus, Camomilla, mercurialis, capillus ueneris, ſemen lini, ſemen feni gręci, & id genus alia. Quod ſi ex imbecillitate corporis, calidas aquas ferre non poſſit, ſpõgia tum, aut panno aliquo, aqua illa madefacto, pedes, item genitalia & claustra illorũ & lumbos abluere, non inutile fuerit, iiſdem autem temporibus hypocauſtorũ balneis, ac publicis abſtinere debet quòd ea tunc debilitare atque languidas facere ſoleant.

Cęterum ubi ad hunc modum, ſe lauerit, tum demum pinguedines eas, quas ſupra commemorauimus adhiberi conuenit iiſque ipſis, aut pingui aliqua medulla, tergum, ilia, umbilicus, latera, & quę proxima genitalibus ſunt, defricari, ungiq; debent.

Præ-

Præterea è re prægnantis fuerit, supradictas pinguedines ipsis genitalibus infundi, Ac illam quidem ipsam, supinam atque in dorsum iacētem, mediumque corpus paulum in sublime iactātem, quo infusa facilius introrsum recipiantur, spongia uel lana uel sacculo clysterico, pingnia atque ungēta illa quę diximus instillare. Et hoc precipue, si matrix arida atq; sicca, aut ipsa prægnās corpore macro atq; gracilēto fuerit.

Proderit autem & suffire genitalibus musco, scilicet, ambra, galliamuscata, quę prunis imposita gratū ac suauem odorem præbent, quo & loci ipsi aperiuntur, & infra uorsum attrahuntur.

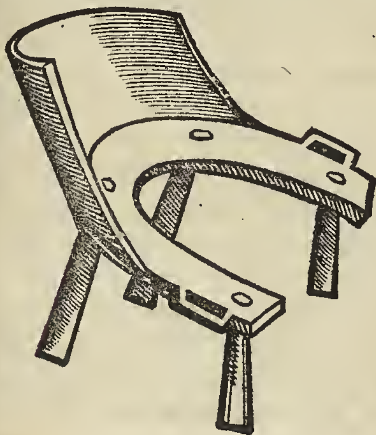
Et, quod supra quoque monuimus, uictus rationem in primis habere prægnantē decet, ut ijs uescatur, quæ uegetent atq; confirment, melioribusq; semper quàm pluribus uescatur, uino autem suaui ac bene sapiente utatur, præterea mediocriter corpus exerceat, agendo, mouendo, eundo, ac stando aliquanto plus quàm alioqui consueuit. Hæc enim partum

promouent, & ad egerendum adiuuant.

Atq; hæc quidem dietæ eius descriptio est, quã ante partum mense proximo aut longius, prægnantibus obseruandam esse diximus. Altera est, quam sub ipsum pariendi tempus necessariam esse ducimus, cum prægnans doloribus grauari, & humores qui hactenus circum locos collecti steterant, ad genitalia profluere incipiunt. Atq; huius quidem ratio duabus partibus continetur. Primo vt quæ facilem partus reclinationem atq; exitum reddunt, procurentur. Deinde vt accidentibus doloribus atq; laboribus subueniatur. Atq; huc quidem pertinet, vt prægnans aliquantisper, ad horam scilicet, aut circà resideat, deinde resurgens scalas sursum deorsum itando atq; alte clamando, sese agitet. Præterea conuenit aliquãtisper anhelitum quoq; retinere & cohibere, quod ea re intestina coguntur atq; deprimuntur. Nec non & medicinam eam quam infra describemus, sumere prodest, ea siquidem partum impellit, & ad egerendum promouet.

Cæterum ubi iam prægnãs, matricẽ la

xari, atq; dissolui, humoresq; largius mana re sentit, tum demũ reclinari, aut resupina ri debet, ita vt neq; stare iam, neq; prorsum iacere videatur, ipsumq; caput resupinum pẽdentis formam magis, quàm iacẽtis præ beat. At quam quidẽ rem, in quibusdã regi onibus, vt in Gallia et Germania superiori, obstetrices peculiaria sedilia habent, quæ & ab humo non altẽ distant, & excauata ita sunt, vt facile, quę debent, transmittant, & reclinantem tergo accipiant, quarũ for ma ferè est talis qualem hic adpinximus.

Itaq; cum partus iam instat, debent ea sedilia à tergo pannis atq; lacinijs expleri, & densari, quę obstetrix, reclinata iam pa riente, nunc in dexteram, nunc in sinistrã uersabit. Ipsa uero obstetrix ante prægnã tem sedeat, diligenterq; obseruet quantũ ac quatenus se partus moueat. Deinde membra prægnantis ac uterum manibus suis, oleo tamẽ ante amigdalino, aut quod lilio albo temperatũ est, perunctis, regat, & qua commodiss. erit, ueluti gubernet.

Parentem quoq; obstetrix docere atq; confirmare debet, nec cibo potuq; recreare modo, sed etiam uerbis consolari, bonã spem partus fœlicis, aut masculi, eo enim gaudent ferè mulieres, promittere. Iubere autem ut animam quantum potest reprimat atq; cõtineat, ac deinde uteri quod supra umbilicum est, id molliter manibus comprimere, & urgere, id enim partũ ad inferiora depellit.

At uero si pariens pinguior foret, aut carnosior, conuenit eam potius inclinatã iacere quàm sedere, ita ut frõte humum contingat, pedibus in se retractis atq; re-

curua

curuatis, quo uidelicet eo pacto matrix ur geatur impellaturq́ꝫ. Deinde ipsa genitalia conuenit, oleo candidi lilij intus perungi, & si necessitas poscat, non uereatur obstetrix ipsa illa manibus cõtingere & claustra parientis relaxare, id enim ad celeritatem rei maxime pertinet.

Cæterum hoc cauere debet obstetrix, ne ad labores adigat parientem prius, quàm partus se exhibeat atq; uidendum se præbeat. Antea enim quàm hæc fiunt, irritus labor est, qui à connitente suscipitur. Et parientes labore conficiuntur, ut cum postea laborandum fuerit, sufficere labori amplius nequeant.

Porro ubi iam in labore pariens erit, & iam Secundina, in qua partus inuolutus est, in foribus apparet, sciendum est partum ipsum appropinquare. Itaq; si ipsa secũdina sponte sua rumpi cesset ac neget, obstetricis erit, illam unguibus leniter infricare & ꝑscindere, aut si hoc cõmode nõ possit, apprehẽsã inter digitos, forpice aut

cultello leniter incidere, ita tamen, nequid eo vuluere partum perstringat. Quo facto profluuium humorum, de quibus ante dictum est, fiet, & ipse partus protinus cōsequetur.

At uero si quo casu accideret, vt secundina prius ab obstetrice incisa, et aquarum profluuium exhaustum omne foret, quàm tempus & res postularent, ita vt genitalia parientis exiccata iam essent; ipseq; partus nondum planè ad fores, & exitum reclinasset sese, moramq; res aliquam factura videretur, tunc necesse erit, oleum Lilij candidi, aut pinguedinem liquatam, eaq; leniter tepefacta genitalibus pariētis infundi, quæ exitum lenem atq; lubricum reddant. Præcipue tamen in his difficultatibus proderit, albumen oui vnà cum vitello, genitalibus infusum. Dādaq; opera vt quæ sternutationē prouocent, parienti adhibeantur.

Quòd si partus ipse grandior foret, aut ipsum caput partus in foribus hęreret, obstetrici conuenit, claustra matricis relaxare, & molliter manu admota, eaq; oleo seu pinguedine, quarum antea mentionem fecimus

timus per uncta, dilatare. Similiter, si femina uel gemelli partus forent, cum oleo prout suprà monuimus, agendū est. Atq; hæc omnia de partu naturali dicta uolumus, uidelicet, cum caput à principio, & deinceps reliqua membra sequentur, ut supra cap. tertio traditum à nobis est, & hic iterum in hac imagine cernere licet.

At uero ubi partus contra naturam egerit, quale fit, si pedes priores egerātur, manibus in musculos pedum demissis, ut in hac figura cernere est.

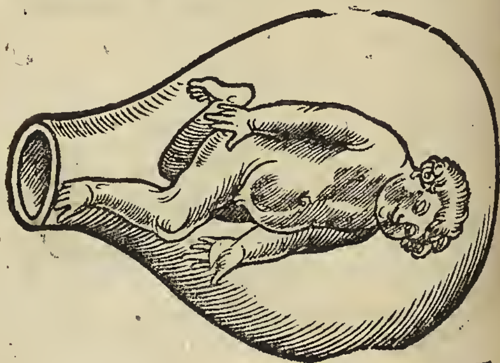
Ibi tamen necesse erit obstetricem omnem operam atq; curam adhibere, si possit ungendo atq; demulcendo brachia manusq; partus, regere atq; ita gubernare, q immotis illis manētibus unà cum pedibus molliter prodant.

Quā

Quamq̃ multo ſatius foret, ſi qua fieri poſſet, ut obſtetrix huiuſmodi primo prodeũtes pedes, ſurſum uerſus, iterum remoueret, quo uidelicet ipſi pedes ad umbilicum uſque retro aſcenderent, caputque ſecundum tergum parientis inclinatum, denuo cõuerteretur, tum enim ſine periculo partus ac naturaliter denuo ut ſuperiores, egeri poſſet. Rurſum cum partus hoc modo progreditur, ut pedes ambo priores quidem exeundo ſint, manus autem non ut ſupra, pedum muſculis applicatæ, ſed in ſublime erectę fuerint, tum obſtetricem oportet operâ nauare, ut manus

si quæ possit, reducat, et in locum debitum redigat, pręcipue autem hoc elaboret, ut totum partum conuertat in hunc modum quo hic depictum uides. Quòd si hoc non potest, excipiendi quidem pedes erũt, manus autem in locũ, & ad latera, quã aptiss. id fieri potest, redigendę. Quòd si neq; hoc potest, tum demum pedes ipsi, ut ij quidẽ priores exerunt se, lineo aliquo uinculo colligari debent, atq; ita pedetentim, & quàm molliss. potest, totus partus ab obstetrice, extrahi & ad exitũ deduci debet. Neq; uero periculosior pariendi modus hoc ullus alius est.

Fit

Fit autem interdum, cum partus in pedes procidit, ut alterum tãtum pedem egerat, altero intus retento, ut ex præsenti figura patet. Quod ubi accidit pariẽtem decet in tergum resupinari, ita ut pedibus sublimatis & aluo, caput reclinatum dependeat. Eoque facto, obstetricem conuenit, pedem eũ qui processerat, quàm molliss. introrsum denuo, manu subigere, & recõdere, deinde ipsam parentẽ monere ut aliquoties se huc atque illuc reuoluat, donec partus legitime cõuertatur, caputq; forib. obuertat. Atque tum demum in solium reuocare, ac recipere, eaque quę ad egerendum partum pertinent, persequi. Quod si uero contingat, ut partus in utero, quamuis uolutante se matre, conuerti denuo, ac iusto modo nolit; tum obstetricem oportet, etiam alterum pedem, qui intus cessabat, ad exitum adducere, & in ordinem reuocare, partumque ita in pedes excipere, hoc tum ubique obseruato, ut manus in pedum musculis demissæ non disturbentur.

Rursum si partus in latus procideret, operam dare obstetricem decet, quo in pristinum locum atq; habitum illum reducat, ac deinde ad legitimam conuersionem, exitumq; promoueat.

Aut si contingat ut pedibus diuisis aut distortis, quale est quod in præsenti figura depingitur, partus progrediatur, curandum itidem est, ut pedes in unum reuocentur atque coniungantur, ac deinde partus ad exitum, cautione tamen ubique circa manus illa quam diximus, obseruata, deducatur.

Quod si fiat ut genibus ambobus aut altero tantũ partus se ostendat, obstetricis erit, partum submouere eò usq; dum in pedes procidat, & ita reliqua deinceps, ut supra emouere.

Rursum si altera tantum manu se exhibeat partus, ut in hac figura cernitur, non admittendus ultra partus est, sed

inserta

inserta manu obstetricem cõuenit, humeros partus comprehẽsos sursum uersus remouere, donec receptam intro manum lateri applicare possit, ac deinde caput, ad exitum promouere. Quòd si hoc loco, manus intro reuocata, lateri ut debet, applicari nõ possit, redeundum ad illam superiorem formã est, ut parientis corpus reclinetur, uterusq; in sublime efferatur eo usq;, dum partus retro labatur, eoq; ita relapso, tum demum ad solium illa referatur, ac pariat.

Si partus in manus procidat ambas, ut in hac figura apparet, obſtetricem decet humeris apprehenſis partum eouſq; intro remouere dum manus lateribus applicet, ac deinde ſuo modo ad egerẽdũ remittere.

Si uero in podicem partus prouoluatur eoq; pacto in foribus appareat. Debet obſtetrix inſerere manus ac partum ſubmouere, donec in pedes procidat, atq; ita deinde exeuntem excipere. Quanquam ſatius multo eſſet, ſi fieri poſſet, hoc loco ita partũ ſubmouere ut non in pedes, ſed in caput cõuerteretur, naturaliq; modo egereretur.

Item

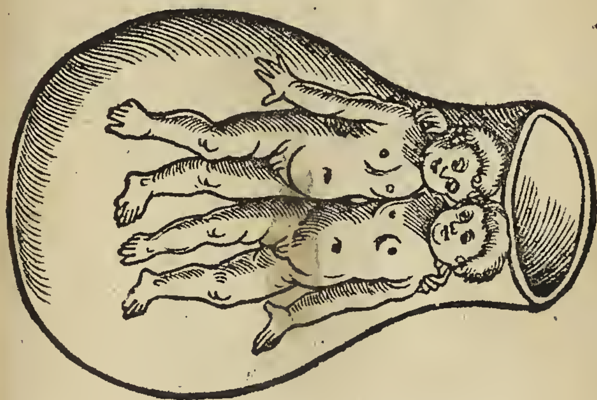
Item, ſi partus inflexa ceruice exhiberet ſe, ut hic depingi uides, neceſſe erit retro ſubmouere humeros, & leniter caput ſuo loco reſtituere. Hoc ſecus agendum eſt, ſi forte in pectus procideret partus, aut auerſo uultu exitum peteret.

Item ſi partus ita procideret,ut ſimul pedibus ac manibus ſeſe deijceret,quale in figura præſenti uidere eſt,tamen obſtetricē decet apprehenſo capite, pedes in ſublime reuocare,& ita ad exitum deducere.

Contra ſi in pectus procideret partus retẽ-
tis ſimul ac diſcriminatis intus pedibus ac
manibus quale eſt quod hic depingitur, ta
men inſertis molliter digitis, in latere pari-
entis per obſtetricem, partus inuertendus
eſt. Quod ſi totam manum inſerere poſſit,
tum ita gubernandus & redigendus par-
tus erit, ut quæ pars, foribus proprior, &
ad egerendũ aptior fuerit, ea comprehen-
ſa, ad exitum protrahatur, quanquam, ſi
in capite conuerti partus poſſet, multo id
tutiſſimum foret.

Iam si eueniat, ut partus simplex aut unus non sit, sed gemini, ijq; simul se ostendãt. Si id quidem capite, obstetricem oportet alterum post alterũ, ita tamen ut posteriorem e manibus non emittat, et priorem ut est, conseruet, deducere.

At uero si non capite, sed pedibus priores exeant, rursum ea danda opera est ut alterum post alterum, sed quàm commodissime excipiat, eo pacto quo supra in simplicibus, docuimus.

Quod si diuerso modo ad exitum tendant, ita ut alter capite, alter padibus se exhibeant, elaboradum pari studio obstetrici erit, ut qui prior ex ijs fuerit, eum prius educat, qui posterior posterius, ita tamen ut neuter alterum inter exeūdum allidat seu atterat. Quanquam si, qui posterius exit, & in pedes procidat, cōuerti denuo possit, ut caput foribus obuertatur, id ualde utile foret ac tutum.

Proinde obstetricem decet, subinde genitalia parientis, tepefacto oleo, aut uiscosi tate aliqua, puta fenigræci seminis, aut seminis lini, aut maluę sublinere atq; fouere, ut & partus faciliorem ac leniorem exitū inueniat, & mater ipsa minore ærumna atq; dolore pariat. Et si qua forte contingat, ut parientis genitalia uel loci, Apostematę aut ulcere aliquo præmantur, idq; uicium ob propinquitatem partus, leuari, aut sanari non potuerit, debent ea genitalia, siue loci, oleo, adipe, alijsq; unguentis quæ leue ac lubricum faciunt, perfundi, uiciaq; ipsa quantū pro tempore fieri potest, leniri, atq; permulceri, id quod supra quo

q;

que monuimus, ipſaque parturiens in faciem procumbere debet, quemadmodum pinguis & carnoſa illa, de qua ſupra à nobis dictum eſt.

REMEDIA QVAE PARTVM ADiuuant, ac facilem reddunt.

Cap. V.

QVæ partũ adiuuãt, ac faciliorẽ reddunt, hæc ſunt: principio parẽtem neceſſe eſt uel reclinatam ſedere, uel ſupinam in tergũ iacere, ut nos ſuprà docuimus, & ut cuiuſq; uſus aut conſuetudo feret. Deinde per hyemen & frigus, locus is ubi pariens erit, cale faciẽdus eſt, per æſtatem autem, uentus admittendus & refrigerãdus idem eſt, ne inter æſtũ atq; laborem pariens deficiat. Præterea ſternutatio excitãda pariẽti eſt, et ea uel helleboro, uel pipere in puluerem redacto, reclinarique eadem debet, uel in ſcamnũ, uel in ſoliũ, ut de ea re capite quarto ſuprà dictũ eſt. Debẽt quoq; latera parturientis premi, & cõſtringi, & ceu infra uerſum, detrudi.

Obſtetrix autem, ipſa quidem ſedulo agat, neq; quicquã remittat temporis, aut

laboris, genitalia atq; matricem parientis oleo aut alia pinguedine linendo atq; inungendo, in hunc uidelicet modum. Accipe pinguedinem anatis, aut oleum de lilio candido, croci duo grana, musci granũ unum, eaq; ritè inter se temperato. Eoq; unguento genitalia parientis oblinito.

Quod si hoc remedio nihil profectum erit, suffitu medicandum erit parienti hoc modo.

Accipe Myrrham, Galbanum, Castoreum, eaq; in pilulas contusa cum felle bouino redigito, & ex pilulis, quantum dragma una pendebit, carbonibus imponito, eoq; odore, qui inde fit, locos muliebres suffito, aut aliter, hoc modo.

Accipe Sulphuris citrini. Myrrhæ, rubeæ tinctorum, Galbani, opponaci, singulorum par pondus, ijsq; in pilulas redactis atq; temperatis, genitalia parientis suffito.

Item suffitus ex stercore columbi, aut alius ex stercore Accipitris, addito opponaco eodem modo prodest.

Vtile

Vtile quoque est lanam Succo Rutæ intinctam et madefactam genitalibus parientis inseruisse, aut rursus, lanæ impositum puluerem Aristologiæ rotundæ, aut radicem quam uocamus Bothor Marte, siue malum terrę, aut semen Staphisagrię. hæc singula inuoluta lanæ, ac genitalibus immissa partum prouocant,

Item accipe helleborum, & oppoponacum, eaq; lanę simul inuoluta, genitalibus insere, inserta enim aut partum uiuum aut emortuum prouocabunt atq; protrahēt.

Item cortex cassiæ fistulæ contritus & temperatus iure ciceris, aut cicerculæ, aut si eæ non sint, uino haustus, partum adiuuat.

Item Asa fetida magnitudine ac pondere cicerculæ, unà cum castorio, ponderis auellanæ aut dragmæ pondere, contrita et iure cicerculæ uel uino aqua mixto, temperata atque hausta, partum promouet.

Promouet item Cinnamomum cum iure cicerculæ, aut uino haustum.

Item accipe scrupũ rosarũ cũ aqua ex se mine feni græci, cicercula, capillo ueneris, ijsque cõtritis, decocta, et oleo punicei lilij, nõ ita multo, temperatũ, parientiq́ʒ sorben dum præbeto, & promouebit partũ. Simi liter promouebũt Aza fœtida, & cassia li gnea, ex uino epotæ. Item Ibiscus aqua de= coctus, potionem parientibus utilem pre= bet. Nec inutile erit parturientes ea aqua lauari, in qua ibiscus decoctus fuerit.

PILVLAE QVAE PARTVM FACI- *lem reddunt, ac promouent.*

Accipe Cinamomi & Sabinæ, utriusq́ʒ pondo duarum dragmarum, præterea cas siæ ligneæ, dragmam unam cũ dimidia, mirrhæ, aristolochiæ rotũdæ, costi amari, utriusq́ʒ dragmam unam, storacis liquidæ dragmam dimidiam, & oppij pondere xij grana, eaq́ʒ in pilulas redacta pondere . ij. dragma, duabus uncijs uini ueteris, epotan da parienti dato.

Item crocum & siler montanum, om= nibus animantibus partum promouent, si absorbenda data fuerint. Sed tamen mulie ribus non ultra dragmam unam croci dan

dum

dũ eſt, amplius enim datũ noceret. Itẽ acci pe ſabinę quinqꝫ drachmas, rutæ drachmã cum dimidia, grana Iuniperi 2 drach. Aſæ fetidæ, Ammoniaci, rubeæ tinctorum, ſin gulorum pondo. 2. drachmarum, & ex ijs conficiantur pilulæ, quæ parientibus datæ cum aqua, in qua ſabina, pulegiumq́ꝫ cocta fuerint, aut cũ iure cicerculæ & ſucco Ru tæ, partumq́ꝫ inuabunt.

Item accipe ſabinę. ij. drach. Aſę fœti-dę, armoniaci, tinctorũ rubeæ, ſingulorũ drach. dimidia, eaqꝫ in pilulas redigito, pa-rientiqꝫ. ij. drach. ex uino haurienda dato.

Item accipe Ariſtolochię lõgę, piperis, et Myrrhę, ſingulorũ põdus equale, ijſqꝫ uino temperatis & in pilulas redactis, ex aquæ cũ lupino decoctę, una uncia parienti dato. Hę pilulæ tantę efficatię ſunt, ut partum le uent ac facilem reddant, & matricem om nibus, ſeu uiuis, ſeu emortuis euacuent.

Item accipe bdellij candidi, myrrhæ & Sabinæ pond. paria, ea cum caſſia lignea & melle in pilulas magnitudine cicerculæ temperato, earũqꝫ ſingulis uicibus quinas parienti dato, quæ eiuſdem cum ſuperiori

bus efficatiæ sunt. At quæ sequuntur pilulę tantę efficatię ac potestatis sunt, ut reliquas omnes superent. Accipe Myrrhę, Castorei, Storacis, singulorum pon. 1. drachmam iisque cum melle temperatis, pilulas facito, parientiq; cum cyatho uini. 2. drachmas si dederis, ita operabitur, ut uix aliud quicquam.

EMPLASTRUM *ad promouendum partum.*

Accipe colocynten, eamq; aqua decoquito, deinde cum aqua ea, myrrham, succum rutæ, & farinæ hordeaceæ quantum satis erit, subigito atq; temperato, iisq; omnibus in emplastri modum redactis, parientis utero, quantum inter umbilicum & genitalia est, illud imponito, adiuuabitq; plurimum.

Quanquam aũt multa etiam alia restãt, quę item partum promouent ac iuuant, tamẽ cęteris ob breuitatem omissis, ea modo, quæ efficaciora magisq; probata uidebantur, huc apposuimus.

QVOMODO SECVNDINA E PARI*entibus eximenda sit, si ea sponte sua non discessura sit.* CAP. VI.

Cæte-

CAEterum fit interdũ ut secundina q̃ alias unà cũ partu egeritur intus retenta, partũ non comitetur, idq́; multis ex caușis accidit. Aut em̃ laboribus atq; doloribus mater ita cõflictata est, itaq́; uiribus exhausta, ut ultra enitẽdo, secundinã egerere nequeat. Aut quod sæpe fit, in locis illa implicita atq; alligata hęret, aut humoribus destituta, aquis uidelicet citius aliquãto diffluẽtibus uiã amplius lubricũ ac facilem, qua exeat non habet, aut deniq; quòd loci nimijs ac lõgis laboribus lassati, cõtraxere se, aut tumefacti dolore, exitũ prȩclușerũt. Itaq; quacũq; ex caussa secũdina retinetur, dãda modis omnibus opera est obstetrici, quo illa soluatur, egeraturq́;. Nam nisi hoc fiat, grauis atq; difficilis ęgritudo parientibus instat, pręcipue aũt suffocatio matricis quã uocãt. Quę ideo pręcauenda est, quòd cũ secundina intus retenta mãserit, statim ac facile illa putrescit. Vnde postea mali uapores ac noxij sursum ad cor, ad cerebrum, & ad Diaphragma ascendũt, ex quibus deinde puerpera fit asmatica plerũq;, crebroq; deficit, atq; exanimis,

sine pulsu arteriarum iacet, interdum etiã plane suffocatur ac moritur. Proinde ne= quid huius fiat periculo præuortendũ est, omnibusq; modis ac studijs curandum, ne secũdina retenta atq; neglecta relinquatur.

Igitur si secundina propter imbecillita= tem & languorem parientis retineretur, debet ea cibo ac potu, & alijs eodem perti nentibus rebus refici, ac refocillari, utpote iure, quod fit ex uitellis ouorum, aut uino ueteri, aut carne pingui, aut auibus, aut gal linis, aut perdicibus, aut lagopodibus, aut turturibus, aut capis, & id genus alijs.

At si ex angustia & contractione ma= tricis, siue quod eadem tumefacta dolore, ut diximus, fuit, secundina retinetur, tunc utendum ijs remedijs ad prouocãdã illam erit, quę lene ac lubricum faciunt, ijsq; ipsa matrix relaxanda atq; amplianda erit. Vt sunt oleum & adeps, & in specie oleum ex lilio candido, oleum amaricinũ, oleum ex Narcisso, oleum ex lilio puniceo. Pręterea grana Iuniperi, item galbanũ cõtritum & ex uino tepefacto haustũ. Item eodem mo do sumptum Abrotanũ, item pulegium

uino

uino decoctum & haustũ, præter hæc pro sunt ea quę lene ac molle faciunt, ut adeps gallinæ, adeps anatis, adeps anseris, oleum lilij, infusa genitalibus, & illita intus ac foris, utile quoq; erit suffumigari genitalia parientis, & malua, Ibisco, Branca ursina, suffiri, item aqua furfure temperata ac calida lauari, aut sacculos furfure oppletos genitalibus imponi, ijsq; foueri.

Rursum autẽ si secundina hæreret, matrici implicita siue illigata, ut resolui facile non possit, suffitu medicari proderit, uidelicet sulphuris, foliorũ Hederæ & nasturcij, aut nasturcij & ficuum, præterea omniũ odoriferorum, ut sunt, ambra, muscus, thymiama, Gallia muscata, & confectio nere. Quibus carbonibus impositis ipsa pariens ita suffire se debet, ne quid eorum odorũ nares eius contingat.

Nã naribus ea admoueri debent, q̃ male olent, adeoq; fœtent, ut sunt Aza fœtida, castoreum, capilli hominis cremati, plumæ pauonũ crematæ. Item proderit in hoc casu, parientem suffiri infra odoribus ex ungula asini. Qui tametsi malè olent, ea

tamen natura atq; efficatia sunt ut nō tantum secundinam sed partus quoq; emortuos pellant. Praeterea parientem hic oportet animam comprimere, coërcere, & uelut deorsum uersus detrudere, nec non helleboro aut pipere contuso ad sternendum eadem prouocari, naresq; & os comprimi, & obturari eiusdem debent.

Prodest quoq; unguentum quod Basilicon uocant (de quo Mesue distinctione xi. scribit) matrici infusum.

Mollificat enim & propellit, Secundinamq; ad exitum lacessit. Quae simulatq; pulsa, et egesta erit, oleum rosae matrici infundi debet.

Item prodest aqua rosae, in qua puluis Ibisci intritus erit, epota, promouet enim & facilem uiam secundinae facit.

Quod si pars aliqua secūdinę in foribus apparet, leniter attrahere illam obstetrix debet, atq; curare, ne abrumpatur. Et si forte metus foret, ut abrūperetur, ea pars quae ab obstetrice comprehensa est, summo pedi parientis alligari debet, neq; stricte nimis, ne rumpatur, neq; laxe nimis, ne

ne rursum elabatur. Dandaq; opera est ut sternutatio parientis, ut supra dictum est, prouocetur.

Quod si neq; tūc secundina cedat ac res moram aliquanto longiorem trahat, uidēdum obstetrici erit, ut neq; nimium attrahendo illam fatiget, neq; rursum tum dimittat, sed pedi parientis ut diximus, aut alicui alteri rei alligatam, leniter huc atq; illuc moueat, ac ceu labefactet, donec diuelli à matrice incipiat, & cum semel diuelli incipit, leniter in diuersum mouendo pergat, donec prorsū à matrice separetur. Omninoq; à ualida & uiolenta motatione atq; agitatione abstineat, ne unà cum secundina & loci emoueantur.

Quòd si inter moram hanc crebri ac nimij dolores parientem corripiant, ita ut cōcidat atq; deficiat, pręberi ea illi debent, quæ capitis dolores læuant, & pectus confirmant, qualia sunt Electuaria, quæ constant Musco, Ambra, & confectio de gemmis, seu Diamargariton, & id genus alia.

Præ

præterea ea quoq; quæ stomachum confir mant, ut diagalanga, dia Cynamomum, & cætera quæ in Myropolijs in hunc usum cōficiuntur. Atq; hæc uino macerata epotari conuenit.

Item, ad emouendam secundinam: accipe, Rutæ, Marrubij, Abrotani, Arthemisię, singulorum pond. par, & olei ex lilio, tantundē ita ut herbæ probè macerari atq; humectari eo possint, atq; omnia hęc simul in ollam uitreatam indito, ollamq; obturato, eiusmodi tamen operculo, quod in summo ac medio foramē tale habeat, per quod postea fistula inseri possit. Deinde foco impositā hanc efferuescere facito, quæ ubi bene efferbuerit, à foco remotam, carbonibusq; paucis impositam, solio, in quo pariens residet, postea fistulam, quàm in hunc usum faciendam curabis, altera extremitate in foramen operculi, de quo paulo ante dictum est, inserito, alteram eiusdem extremitatem genitalibus pariens suis immittito, omniaq; circa uelamentis atq; uestibus ita munito atq; obstruito, ne qua uapor exire possit. Ac deinceps per horam unā atq;

alteram

alteram suffimine hoc matricē foueat atq; leniat, donec secundina ultrò se soluat atq; emoueat. Quòd si neq; suffitu quicquam proficiatur, emplastrum inter umbilicum & genitalia parienti imponendū eiusmodi erit, quod partus etiā emortuos pellere efficax sit, de quo in sequentibus dicetur.

Quod si neq; tum secundina cedat, ulteriore cura atq; remedio utendum non est. Nam quę ita obstinate atq; perseueranter hęret ut supradictis rationibus pelli neque at, ea relinquēda est, dum sua spōte postea discedat, paucis enim diebus postea computrescit atq; in humorem dissoluitur, & modo salsurę aut fecis dilutæ, ultrò diffluit.

Quanquam interea odor & uapor hoc pacto diffluentis non parum puerperam grauat, doloribusq; capitis ac cordis, stomachi quoq; imbecillitate affligit, & cruciat, ut supra quoq; commemorauimus.

VARII CASVS, QVI CIRCA, AVT *etiam post partum mulieribus accidunt, quo pacto & quibus remedijs præuerti, atq; curari debent.* CAP. VII.

SCiendum autem est, quod plerumq; post partum, mulieribus accidunt, aut febris, aut tumefactio, aut inflatio corporis, aut tormina uentris, aut commotio siue translatio matricis. Atq; horum causæ plerumq; sunt, imperfecta menstruorũ expurgatio à partu, aut imbecillitas parientis, quæ fit ex nimio profluuio circa idẽ tempus. Item collisio seu attritio siue etiàm fissuræ matricis, aut eorum quæ circa sunt, nonnunq; etiam dolores intestini magni. Itaq; quoties fit, ut menstrua ad plenum à partu nõ expurgentur, adhiberi ea puerperę debent quæ menses cient, siue id fiat pharmacis, siue pedum lotione, siue suffitu, siue odoribus siue emplastratione, siue herbarum coctarum et maceratarum impositione, siue ungentis, & id genus aliis, pro conditione personę atq; periculi, cõuenietibus, quę omnia sic nota sunt, ut mulieres mediocriter peritæ ea cognoscant.

Danda-

Dandaq; opera est, ut ea quã accurate acplene purgetur. Præterea ad hanc rem conueniunt omnia ea quoq;, quæ urinam mouent, qualia sunt, quæ uenas aperiunt, & sanguini ad exeundũ iter faciũt, humoresq; & suã materiam ad inferiora cogũt, ut artemisia, azarũ, sabina, pulegiũ, petroselinũ, cerifoliũ, anisium, maratrũ, iuniperum, ruta, lauri baccæ, chamedris, ualeriana, Cinamonũ, nardus spicata, & id genus alia. Hæc enim omnia ut urinã, ita & menses mulierum cient, tametsi nihil horũ sine consilio prudẽtis ac docti medici adhiberi profuerit, ne forte dũ una parte subuenire uoles, alia corpus ledas & incẽdas. Item ad prouocandũ mẽses facit, si mulier crebro sternutet, et inter sternutandũ nares et os comprimat atq; cohibeat, animãq; reprimat.

Item proderit uentosas adhibere, et quã proxime genitalibus in interiore parte pedum scarificare, aut ex oculis piscium salsorũ siue ungulis equinis genitalia suffire.

Quod si his non proficiet, tamen si per

ualetudinem puerpera poteſt, ſanguinem mittat, uenamq́ ſub talis pedum, quam Saphenam uulgo dicimus, incidat, hęc enim menſes potiſs. ciet. Idem faciendum erit ſi à partu febricitare incipiet mulier, ea em̄ febris eadē ex cauſa naſci ferè ſolet, quòd menſtrua ad plenum expurgata non ſunt quę hac uena inciſa prouocantur. Vti aūt debet in febri, potu ex aqua hordeo toſto aut trito, macerata, aut in qua hordeum & cicer ſimul decocta fuerint.

Item potu ex aqua in qua Tamarindi decocti fuerint, aut ſero lactis. Præterea iure ex gallinis, & malo punico dulci ueſci debet, hæc enim & menſes cient, & calores immodicos ſedant, & refrigerant, eaque quæ ante conſtricta & durata fuere, reſoluunt ac mitigant.

At uero ſi à partu corpus intumeſcit, & inflatur, danda erit aqua, in qua cicer, & ciminum contrita fuerint. Item uinum uetus cum electuario, quod uocant Diamarte, aut eo quod uocāt Alcakengi, de quib. Auicen. libro. v. tradit. Item gum̄i quod dicitur Serapinū, et Origanū et maſtichę.

Præte-

Prosunt item in hoc casu, clysterium ex ijs rebus, quæ inflationes ac uentositates reprimunt & dissoluūt, aut quod pessarium dicimus, constans Aristolochia rotunda, Squinante, Storace liquida, Doronico & Zeduaria.

Rursum si à partu accidant mulieri tormina, & dolores matricis atq; genitalium, suffitu; atq; uaporibus, earum rerum quæ mitigant ac leniunt foueri atque curari debet, ut sunt Malua, Ibiscus, Fenum græcum, Cyminum, Camomilla, Mellisophilos uel Barotum, cicuta.

Proderit etiam ungi & oleo sesamino, aut amigdalino dulci. Quod si calores paulo remissiores erunt, uti potest Theriaca, aut Triffera magna, quæ uocatur, cum uino in quo Arthemisia rubea, aut matricaria decocta fuerint.

Item contra dolores genitalium, accipe Pulegium, Policariā, folia Lauri sex, eaq; decocta suppone genitalibus mulieris, ut uapore qui inde exit, foueatur.

Item accipe, Rutam, Arthemisiam rubeam, Abrotanum, eaq; contrita oleo Pu

legíj tempera, deinde omnia in unum col-
lecta, in ollam indito ibique calefacta, rur-
sum eximito, & in panniculum simul inuo
luta, genitalibus mulieris imponito.

Item accipe Camomillæ ac Lini singu-
lorum manipulos iiij. eaque contrita & in
sacculum simul colligata, cum uino albo de
coque, decocta genitalibus impone.

Item accipe musci pondere 2. gran. &
uino hauriendum mulieri prebe.

Item accipe cepas candidas, easque cine
ri calido impone, quas cum tostæ fuerint,
contere cum butyro nondũ diluto, aut sal-
so & in formam emplastri redige, redactũ
uentri impone, præterea thure candido at
que storace genitalia suffito.

Quòd si mulier doloribus circa tergum
& lumbos uexetur à partu. Accipe Camo
millæ, Baroti, singulorũ manipulos binos,
Absynthij, Abrotani sing. manipulos sin-
gulos, Arthemisiæ manipulos tres, Cina-
namomi, & myristicæ nucis contritorum
unciam dimidiam, eaq; omnia in ollã im-
posita & foco admota, ter aut quater ebul-
lire facito. Deinde eam aquam spongia re

ceptam

ceptam ac calidam tergo ingerat, illudq́ ita aliquoties imbuat, aut si hoc nolit, omnia illa in sacculũ simul colligata, tergo imponat, Quod si hoc parum proficiatur, accipe oleum Nardinum, oleum Lilij candidi, singulorum pond. unciam cũ dimidia, preterea nucis muscatæ contritæ pondere drachmam 1. eaque inter se temperata tergo inunge. Aut accipe olei Aneti, olei Camomillæ, singulorũ pondere unciam unã, olei Lilij candidi, pond. uncias duas, ceræ pond. 2. drach. eaq́ ad ignem colliquata, in unguenti modum redige, eoque ungento dorsum mulieris illinito.

At uero si à partu menses uehementius concitati manẽt, itaque abunde fluãt ut ex eo mulieri dolores atque languores intolerabiles oriantur, in primis obseruare conuenit, ex qua caussa periculum hoc nascatur, ea enim cognita facilius debita cura adhiberi potest, caussæ autem periculi huius uariæ ac multæ sunt, præcipue tamen quę nos hic ordine adnotauimus.

I. Ex abundātia ac ſuperfluo totius corporis ſanguine.
II. Ex commeſtione fellis ac ſanguinis, ex qua ſanguis incandeſcit, & inde pertingit atq; diſtendit uenas quæ ad matricem deſcendunt & conueniunt.
III. Si ſanguis nimis dilutus, ac tenuis fuerit, eóque celerius penetrat.
IIII. Si uenæ amplę atque capaces ſint, eò que plus ſanguinis tranſmittunt.
V. Si matrix inualida & imbecillis, uenæ autem debiles atque largæ, ita ut ſanguinē continere nequeant.
VI. Si corpus ſolidum ac denſū fuerit; ita ut poris obſtructis, neque ſudores, neque uapores aut fumi penetrare & exire poſſint, ex quo fit ut intus in corpore humores & fluxus generentur, q̄ mulieris profluuium augent, & cum eo unà deſcendunt.
VII. Si uenæ quas hæmorrhoides appellant in matrice, aperiantur, & exundent.
VIII. Si matrix exulcerata aut uiciata ſit.
IX. Si mulierem collabi, uerberari, aut iaci contingat, eoq; clauſtra, aut genitalia offendi ac lædi.

X

X. Si matrix inter pariendũ longo ac difficili labore faucietur.

Quando igitur multæ acuariæ caussæ sunt, ex quibus fit ut menses uehementius & ultra modum concitentur, oportet hoc loco mulieres minus uerecũdas esse, & medico laborem atque dolorem suum indicare, qui pro sua doctrina, suoque iudicio, facile ex qua quicq; caussa natum sit cognoscet, et remedium atq; curam pro eo ac debet, adhibebit. Quanquam autem uaria ac multa sunt, quæ profluuium, de quo hic dicimus, sistant, ut Electuaria, Confecta, Trochisci, Potiones, pulueres, Clysteres; odores, Suffitus, Balnea, Emplastra, Vngẽta, de quibus etiam inter mulieres, mediocriter peritæ sciunt. Ea tñ precipue quæad hanc rem faciunt, & plurimum iuuant, in gratiam honestiss. matronarum collecta, hic subnotauimus.

Principio igitur contra menstrua immodice concitata proderit, brachia quam ualidiss. ligari & constringi, nõ autem pedes, aut crura ut quidam male docent, deinde uentosam aliquam capacem aut poculum

uitreum, ſub mamillas, ſed tamẽ cute nõ in ciſa, admoueri, & uelamẽta linea aceto madefacta, inter umbilicum & genitalia corpori imponi, ipſis autem genitalibus, ea inſeri quæ ſanguinem profluentem ſiſtunt, ceu ſunt, balauſtia, aut cortex granati, quã pſidam uocãt, carabe, terra ſigillata, bolus armenus, ſanguis draconis, Hæmatites lapis, Roſa purpurea, thus albũ, galla. Quæ omnia ſimul, aut eorum quod ſimul habere licet, pondere ac menſura pari, in puluerem redacta, et uino nigro craſſo in emplaſtri modum temperata, & in ſacculũ quoddam anguſtum & teres, pollicis craſſitudine, longitudine autem digiti, indita, genitalibus inſerenda ſunt.

Item aliud emplaſtrum extra corpori imponendum ſic conficitur. Accipe lapidis Hæmatitis, Boli armeni, ſingulorũ unciam dimidiam, ſanguinis draconis, ſucci quod Licium uocant, ſingulorum pond. 2. drachmarum, Karabe, cupularum glandinm, nucis cypreſſi, Balauſtiæ uel pſidæ, ſingulorum pond. 1. drach. & ſcoriæ ferri, põdere drachmam cum dimidia, terebintinę, colo-

colophoniæ, pondus par, & quantum ad portionem emplastri satis erit, eaq; omnia inter se cōtere ac in puluerem redige, et ex inde in emplastrū redacta utero impone.

Item ungentum ad eundem usum hoc modo facies, accipe olei myrtini, olei rosar. singulorum pond. selibræ, karabæ, rasurę eboris, rasurę cornu caprini, corallij rubri, terræ sigillatæ, thuris candidi, singulorum pond. 1. unciam, ceræ candidæ pond. 3. uncias, eaque simul temperata in ungentum redige, eoque uterum & genitalia perunge.

Item balneum, quo contra eūdem laborem, mulier lauari debet, accipe absinthij, plantaginis minoris & maioris, extremitatum uitis, palmitum recentium mori agrestis, prunorum immaturorum, Acaciorum immaturorum, pirorum agrestium, mespilorum, singulorum manipulos binos, foliorum rosæ rubeæ manipulos ternos, corticis quernę manipulos quaternos. Solatri, carduorum singulorum manipulos binos, pentaphylli foliorum & radicum, tormentillæ radicum, colubrinæ, singulorum manipulos singulos.

præterea calicum glandis, quantũ scutella capit, gallæ, glandis decorticatæ, bursæ pastoris singulorꝫ manipulos binos; atq; hęc omnia in puluerem redacta, aut quę redigi non possunt conscissa, cũ aqua pluuiali aut ea in qua decem aut duodecim lapides usti- extincti fuerint, decoquito, & in hac, in qua decocta ita fuere, aqua tepida, & usq; ad umbilicum ascendente mulier lauator, postea autem ubi è balneo egressa est, si siti afficiatur, electuarij Athanasiæ siue Micletæ pond. 2. drach. cum aqua plantaginis, aut si siti tum ita afficiatur cum uino rubeo sorbeto.

Nec non & hæc electuaria, quæ subnotauimus eodem prosunt, accipe Saccari rosarũ ueteris, pond. 2. unciarum, corallij rubri, cõbusti eboris, boli armeni singu. põd. 2. drach. hæmatitis pond. 3. drach. eaq; oĩa contusa, & saccaro rosato temperata, uesperi ac mane cum aqua plãtaginis aut bursæ pastoris, pond. 2. drachm. sumito.

Item aliter, accipe hæmatitẽ, eumque in cote attere, attritum aqua plãtaginis ablue, ita tamen ut ablutum colorem hæma-

titis

titis rubeum referat, atque eam inde aquã seu eum succum mane ac uesperi bina, aut terna coclearia laborãti haurienda pbeto.

Præterea & trochisci ex myropolijs ad hanc rem conferunt, ut trochisci Karabæ, trochisci boli armeni quorum pondus drachmæ aut amplius cum aqua plãtaginis mensura quinque coceariorum, contritum atque maceratum sorbendum dato. Quod si quis ultrà aliquid requirat, à medicis id petat, nos hic quæ maxime necessaria, eaque breuiss. tamen indicamus.

Iam si à partu accidat mulieri, ut in locis aut genitalibus membris ulcera aut apostemata nascantur, tunc ipsa ulcera expurganda & curanda sunt, dolores autem leniendi & mitigandi succo ex baccis solatri expresso, & succo plantaginis, itemque oleo rosarũ ita, ut hæc probe inter se temperata ulceri affundantur, aut cum lana imposita instillentur.

Item aliter, accipe albumen oui, lac muliebre, & succum portulacæ, eaque temperata inter se, loco ulcerato infunde. Item balneum apparetur, aqua, in qua psida, for-

lia rosæ rubeæ, calices glandiũ, cortex quercna, tormentilla, colubrina, & pentaphylli folia cũ radice decocta fuerint, eoq́ mulier usq; ad umbilicũ insidẽs lauetur. Postq́ autem ulcera ipsa purgata, atque sanata erunt, inungenda erunt unguento albo aut rubeo, quę in myropolijs ad hanc rem conficiuntur, aut alijs quę & refrigerãt, & salubria erũt. Et quo pacto exulceratis cura adhibetur & medicina, eodem pacto et ijs quibus genitalia aut loci aliqua parte rupta fuerint, subueniendum est.

Præter hęc accidit interdum ut anus puerperis egerat sese, proĩde quoties hoc fit, obstetricis erit, manibus uino albo calefactis, intestinum hoc sensim reducere, et loco restituere, si forte contingat, ut facile hoc nequeat, quod tumore intestinum illud inflatum sit, debet eadem, butyro cum uino colliquato lanam intingere, eamque ita humectatam intestino extanti circumuoluere, atque fouere, donec tumor ille residat & euanescat, & tum eũdem suo loco restituere, potest hoc idem fieri lana, tepido lacte

lacte, perfusa.

Deinde antem ubi intestinum reductũ ac loco restitutũ erit, foris adhibere & obligare conuenit ceram, mastice aut thure candido colliquatam, linteoque obligato, ne ea relabatur, adstringere. Et hoc toties fieri oportet, quoties egerendum aluũ puerpuera abit, donec intestinum plane consolidatum fuerit.

Quod si autem cera uti nõ uoles, lanam oleo Mastiches aut Nardi spicati, imbuta & humectata ad eam rem adhibere licebit ita ut calefacta imponatur, obligeturque ut supra.

Item aliter curabitur hoc modo, ablue intestinum aqua, in qua ea quę exiccant et contrahunt, ut sunt galla, nux cypressi, psida. Karabe, mastiche, thus, sanguis draconis, decocta fuerint, ablutũque cornus cer uini combusti puluere conspergito, conspersum reducito, ut supra.

Rursum si fiet, ut à partu mulieris loci erumpant, foueri & collui primum ijdem debent aqua, in qua decocta fuerint quæ sequuntur, in hunc modum.

Acci

Accipe nucis cupressi, Nardi spicati, psidæ, balaustiæ, calicum glandis, singulorũ pond. unciæ unius, mespilorum & sorborum inmaturorum, item malorũ, prunorũ & acatiorũ itidem immaturorum, singul. manipulos singulos, & quę in puluerem redigi possunt, redige, cętera minutatim conscinde, eaq́ꝫ oīa, aut quot mox haberi possunt, aq̃ pluuiali, aut in qua chalybs feruẽs tinctus sit, decoque, eaque aqua puerpera insidens ad umbilicum usque lauato, aut si lauare nolit, spongia eadem aqua intincta & humectata, seu lana quoque si malit, matricem collinito & foueto, quibus factis eadem candido linteolo abstergito & puluere qui sequitur, subtiliss. contuso, & per sericum cribrato, conspergito.

PVLVERIS Compositio.

Accipe thuris, Karabæ, gallæ, psidæ, Balaustię, nucis cypressi, aluminis, antimonij, Boli armeni, Masticheṡ, pondere æquali, eaque simul contere, & puluere hoc, ut dictum est, matricem consperge, deinde leniter submoue, & reductum calefactis linteis obligato. Quòd si matrix intumuisset, in

du

duruissetq;, ita ut facile reduci ob id nō pos
set, restinguendus tumor est uino calefa-
cto, in quo butyrum liquatum sit, atq; ita tu
more sedato, ipsa reducenda est. Postea au
tem uentosæ singulæ singulis partibus, ge
nitalibus proximis, sub ipsum uterum, ad-
moueri conuenit, ipsamq; mulierem in ter
gum reclinari, ita ut media corporis pars
prostet, atq; tum puluere illo superiore lo-
cos conspergi & obligari, donec confirmē
tur, neq; amplius se emoueant.

Rursum si à partu contingat, ut mulie-
ris umbilicus dissoluatur, seseq; aperiat, ac
cipiendum erit tenue licinium, et subtili ali
quo linteolo circumuolutum, ungentoq;
quod sequitur illitum, umbilico soluto inse
rendum erit. Vngentū uero fit hoc modo.

Accipe thus candidum, idq; in puluerē
redactum, albumine oui sic tempera, ut li-
quidi mellis modo fluat, hoc & ipsum um
bilicum foris atq; intus inungito, & liciniū
eo intinctum, umbilici rupturæ inserito, ac
ita umbilicum foris obligato.

Postremo, accidit interdum ut ob diffi-
cultatem pariendi, genitalia & intestinum
ma

magnum raptura coniungantur, unum mẽ uulnus amborum fiat, & per id matrix pro labatur, quod periculum præcipue accidit quoties genitalia mulieris per quæ partus egeri debet, teneriora, atque angusti- ora fuerint, & partus magnitudine sua ur- geat atque instet, ut rumpendo uiam ip- se sibi aperiat. Itaque quoties malum hoc accidet, principio matrix colluenda, fouen da, atque in locum suum reducenda est, eo modo, quo paulo ante docuimus, Tũ rup- tura atque uulnus illud resartienda, certis inter se spatijs serico filo cute utrinque con suta, quo pacto & chirurgi vulnera solent, atque hæc prima ratio curandi est. Quæ si minus commoda erit, poterit vulnus illud & in hunc modum curari, ut consuendo ni hil opus sit.

Accipe duo linteola, quorum longitu- do equat longitudinem vulneris, latitudo autem digitos latos duos, ea emplastro illi- ne tenaci aliquo, & quod fortiter inhęreat, & utrinque vulneri apponito, ut fissura tã tum vulneris, latitudine culmi ac circa, ex- tet & appareat, deinde linteola illa, fortiter

iam

ham adherentia et immota, mutuo consue. carne seu cute intacta & illesa, ceu item chirurgi interdum solent, consutisq; picem liquidam infunde, & sub ijs oræ vulneris utrinque coalescent.

Item, aliter, accipe consolidam maiorem, eamque arefactam in puluerem contunde, postea cyminum, et cinnamomum, utrumque in puluerem redactum priori adde, interq; se temperata atque commixta, ea vulneri mulieris insperge, curabiturque.

DE ARBORTIENTIBVS ET *caussis abortuum quibusq; remedijs ijdem præcaueri possint*. Cap. VIII.

ABortus fit, quoties ante legitimum tẽpus partus immaturus egeritur. Id autem multifariam contingit, aut enim embrio anteq; in utero uitam cõcepit, effũditur, aut partus postq; uiuere cœpit, non dũ tñ in utero se mouit, hoc est ante quintũ mẽsem egeritur, sępe etiã post qntũ mẽse, uide-

uidelicet cum partus prꝗter naturam, & communem cursum emortuus, nonunq̃ uiuens quoque, ante consummationem tẽporis & perfectionis erumpit. Cuius quidem rei multæ ac uariæ causæ sunt. Nam & os matricis interius quod uocant, sæpenumero ita amplũ ac spaciosum est, ut non recte occludi, partumque continere possit aut malis humorib. ita lubricũ & lene est, ut ille ultro prolabatur. Et ipsa matrix interdum ita male disposita intus, & humorib. plena est, ut semen genitale, aut cõceptum et informatum embryonem retinere nequeat. Præterea morbi quoque, ut sunt apostemata, ulcera, & id genus, in caussa nonunq̃ sunt, quæ matricem debilitant, & ad abortiendum impellunt.

Item fit nonunquam, ut Cotylidones, hoc est nerui illi quib. in utero partus illigatur, & per quos alimẽta accipit, uiscosis & crassis humoribus obstruantur, aut inflationibus distenti rumpãtur, ex qua re fit, ut partus cũ debito nutrimento priuetur, plerumque emoriatur, præcipue autem altero aut tertio mẽse, q̃ cõceptus est, embryo

ex

ex hac caussa deijcitur, sic enim Hypo. ait. Quæcunque mediocri corpore, hoc est, neque crasso, neque gracili nimis fuerint impregnatæ, eas si abortire contingat, altero aut tertio à conceptione statim mense, nulla euidente alia interueniente caussa, necesse esse cotylidones malis atque uiscosis humoribus, distentas ac ruptas sustinere ac alere partum non potuisse. Et Auicēna plerumque, inquit, pregnantes abortire circa alterum aut tertiū mensem solent, Cotylidonibus, humoribus, atque inflatione distentis. Preter hæc abortus nonnūquam fiunt, propter loca matrici propinqua morbis ac uicijs infestata atque corrupta, ut cum intestinum rectum exulceratione, ficu, aut hæmorrhoide infestatur, aut uesica calculo, tumoribus, ulceribus aut stranguria laborat. Nam ex magno, duro, & assiduo nisu, qui in morbis atque laboribus, sedis atque uesicæ accidunt, generantur item magni motus ad inferiora protrudentes, ex quib. Acetabula, sic enim latine τὰς κοτυληδόνας uocant, rumpuntur.

Fit item abortus ex Tenasmo, qui mor

bus appetentiam egerẽdi alui ꝑcreat, cum homines multum quidem nituntur, nihil tamen aut parum egerunt. Sic enim & Hypocrates ait. Pregnans, quæ tænasmo corripitur, plerumque abortit.

Item tussis immodica abortum facit, ut idem Hypocrates testatur. Nec non macilentis & exhaustis corporibus quę sunt, abortus familiaris est, Quòd ut Auicenna tradit, quę eiusmodi sunt morbo aut casu aliquo factæ, cibum omnem, quem sumunt, in alimentũ & restitutionem corporis pristini conuertunt, nihil alimento partus reliquentes, ob quam deinde penuriam, in utero partus debilitantur, neq; manere possunt, sed ad exitum ante tempus detruduntur.

Item abortus contingit ijs, quæ nimia cruoris destillatione, aut mensium profluuio uehementiore laborarunt. Nam ita Hypocrates ait, pregnans si menstrua deijcit, fieri nõ potest, ut partum incolumem & saluum ferat. Quod tamen ita intelligendum est, si menses concitatiores eant, &

& pregnans corpore inualido ac macilento sit, aut si post tertium mensem menstrua fluant, fieri enim potest, ut primo & altero mense, absq; damno illa deijciantur, quãdo adhuc partus exiguus & modicus est, neque magno alimento eget.

Item abortus contingit sanguinem mittentibus, ut Hypocrates ait, quod eo referendum est, si pregnans parum sanguinolenta erit. Nam quæ sanguine abundat, eiusq; plus habet, quam uel sibi, uel partui opus est, ea sanguinem mittere absq; periculo potest, post quartum mensem tamẽ, & ante septimum. Quamq; nulla sanguinem mittere facile debet, si non iusta & idonea caussa id postulet.

Item abortus accidere solet ijs, quæ medicina uehementiore aluũ cient, ante quartum, aut post septimum mensem.

Et si forte necessitas posceret, ut pregnans purganda foret, id quod non nisi euidentibus ac manifestis ex caussis fieri debet, minore cum periculo inter quartum & septimum mensem purgabitur, si mõ id

moderate, & leni aliqua medicina fiat, ut Hypocrates docet.

Item abortiunt ferè quæ subito uentris fluxu soluuntur, sic enim Hypocrates ait, pregnans si Lyenteria corripitur, periculum est, ut abortiat, quod ita tum intelligi debet, si fluxus is, qualiscumque diuturnus sit, & pregnans macilenta & exhausta, tũc enim sanguis absumitur, & ipsa pregnans languescit, ex quo partus, penuria alimenti, ad exitum cogitur. Nec non abortire solent eæ, quę crebro uomitu cientur, & subinde nauseant. Tradit enim Auicenna ex nimio uomendi labore, corpus consumi, & marcescere, Et interdum eadem ex agitatione cotyledones rumpuntur.

Item ex fame abortus accidit, si ea nimia aut longior sit, item ex morbo qui grauior inuaserit pregnantem. Sic enim Hypocrates, pregnãs si acuto morbo inuaditur, lethale id est. Acuti autem morbi sunt ut, pestis, apostema pectoris, Apoplexia, Epilepsia &c.

Item abortus accidit ex nimia crapula, ea enim partus in utero suffocatur et alimẽ

ta

ta corrumpuntur. Semper enim crapula ut neque concoqui poteſt, ita ſanguinem unde partum ali conueniebat, corrumpit.

Item quoties partus imbecillis atq; ægrotus eſt, ſiue ægritudinem hanc foris, ſiue intrinſecus cauſæ mouent ex quibus matrix impulſa, ad egerendum partum cogitur.

Item quoties ſecundina ante tempus rũpitur, uidelicet cum infirma eſt, neque partum continere poteſt, aut cum humores et aqua ſecundinæ fluunt, quæ illam & lubricam faciũt, & cauſſam egerẽdi miniſtrant.

Item accidit abortus ex nimio frigore, quo partus necantur, Ceu fit in ijs regionibus quæ ſeptentrioni propinquiores ſunt, aut ex nimio æſtu quo pregnans laſſatur, & unà partus, & ex eo ſuſtinere ſe nequeunt, id quod fit in regionibus Auſtro propinquioribus. Et ob hanc cauſſam pregnantes balneis quoque crebris abſtinere ſe debent, ea enim trifariã illis nocere ſolent.

Primo qui anhelitum incendunt, æſtu atque calore ſuo. Deinde quod Cotyledones mollificent, & relaxent, uiamq; ad ege

rendum lubricum atq; lenem faciunt, qui bus partus prouocantur. Postremo, quod exterior calor, etiam interiorem generat atq; auget, ex quo fit, ut cũ partus æstum interiorem ferre nequit, refrigerandi caus sa exitum appetat.

Itaq; à balneis abstinere pregnantes debẽt, nisi quatenus sub pariendi tempus, ob partum faciliorem, illis uti necesse erit, ut supra commonuimus, ubi modũ præscrip simus, quomodo id minimo periculi metu fieri possit.

Item abortiunt pregnantes cum intemperies aëris accidit, hoc est cum repẽte status & qualitas anni mutatur.

Nam ut Hipocrates testatur, quoties hyems humida incidit, uere sequente sicca & frigida, ijs qui uere eo pariũt, facile abortus, & ex facili caussa, euenire solet.

Aut si abortus non eueniet, difficulter tamen pariunt, partusq; uiciosos, ægros & qui statim emoriantur, aut si non emorian tur, ualetudinarij tamen qui sint, procre ant

ant. Nam cum eiusmodi hyemes incidunt, fit ut pregnantũ corpora magis calescant, & humida fiant, & propter humiditatem atque calorem hyemis, non minus resoluãtur, quàm si calidis balneis usi fuissent, ex qua caussa, postea frigus quod uere sequente redit, corpora relaxata & soluta facilius & uehementius penetrat ut adurit, ut ex eo partus quoque, ut pote qui per hymem calori assueuit & repentinum ac subitum frigus ferre non potest, uel in utero uel statim postq̃ in lucem editus est moriatur, aut si non emoriatur, egra tamen subitam mutationem hanc perferat, seseq̃ sustineat, & nisi cum summo negocio atq̃ difficultate uiuat.

Item abortus accidit ex nimia agitatione corporis, uidelicet cum pregnantes uel immodice laborando, uel lasciuiter saltando se iactant, & cum motu aliquo resupinant.

Item quoties casu aut precipitatione aliqua feruntur aut trudendo, uerberãdo seu iaciendo grauiter pulsantur,

Item quoties subito uel ira, uel metu, uel terrore, uel mœrore, uel improuiso nouo ac repentino gaudio corripiũtur, Atq; hę fermè caussæ, abortiendi pregnantibus accidere solent, quæ, ut hoc obiter addam, cum dolore ac difficultate multo maiore abortiunt, quàm secundum naturalem cursum ac modum pariunt, propterea quòd quicquid præter naturam homini accidit, id multo grauius malum est, quam quod naturaliter contingit.

Signa autem abortum precedere hęc solent. Primum, cum pregnantis ubera quæ antea sana, ualida, atque plena fuerant, paulatim minuũtur, subsidunt, & flaccescunt, tunc enim plerumque abortus sequitur, ut Hypocrates & Auicenna testantur. Nam ubera cùm subito ac repente flaccescunt & exinaniuntur, periculum abortus eodem die minitantur. Quòd si pregnans geminos ferat, & alterum duntaxat uberum, utroque antea sano et incolumi, flaccescat, ei geminorum qui in eo latere quiescit periculum portenditur. Vnde Hipocrates ait, Si dexterum uber deficit, periculum masculo

culo partui instare, propterea quod plerũque, tum gemini partus diuersi generis sũt alter maris, alter feminæ, masculus dextera in pectoris parte quiescere solet, in sinistra autem femina, proximum signum est, cum pregnãs magnos dolores ex matrice capit, ipsa autem & facie rubescere, ac mẽbris contremiscere atq; horrere incipit, idque ceu in febri & cephalalgia, præterea cum in interiore oculorum parte uersus cerebrum dolores percipit, reliquo corpore lasso, & languescente. Nam hæc portendũt instans & breui futurum periculum, præcipue si eodem & tempore menstrua soluantur, & fluant.

Item quoties fit, ut corpus prægnantis infletur, & cum quadam duritia intumescat, flatusque ultro ac citro currentes ex latere altero in alterum feruntur, neque tamen eo uenter grauior aut põderosus magis fiat & hoc si flatus illi perseuerant, mulieri ijs uescẽte quę inflationes ac tormina, Hoc enim signum portẽdit periculum ex flatibus & uentositate, præsertim circa alterum aut quartum à conceptu mensem.

Itaq; postq; caussas atq; signa periculi exposuimus: reliquum est, ut quibus idem remedijs præcaueri atq; auerti possit, doceamus, ubi præcipue hoc curandum est, ut pregnans omnia ea uitet atq; fugiat, quæ caussam abortiendi periculo prebent, ut satis iam atq; ordine dictum est.

Principio enim si metus sit ex eo, quod matricis os amplum atq; spaciosum iusto magis est, adhiberi ea debent, quæ contrahunt & constringunt, ut sunt balnea, suffitus, ungenta, emplastra, odores, &c. de quibus supra capite septimo diximus, quæque menstrua immodice concitata à partu restinguere atq; cohibere solent.

Rursum si periculum ex eo metuitur, quòd os matricis humidum atq; lubricum nimis est, aut quòd cotyledones uiscosis humoribus, & inflationibus siue uentositate aliqua obturatę atq; obstructæ sunt, auerti periculum hoc & præcaueri medicinis hisce adhibitis debet, quæ purificant, purgant, exiccant, & uentositatem reprimũt. Quamq; non committi in hac parte debet, ut non boni ac fidi alicuius medici consili-

um

tim adhibeatur, propterea quòd uarij hu-iusmodi humores ac fluxus sunt, neq; ea-dem omnes ratione curantur.

At uero si periculum ex matricis aut eo rum quæ locis genitalibus proxima sunt, uicio, morboue, immineat, ceu sunt exulce rationes, tumores, uicia sedis, stranguria, & id genus, consulendi medici erunt, qui quo pacto unumquodq; illorum tolli atq; curari debeat, indicabunt. Quod si preg-nans ex eo periculum metuit, quòd maci-lenta & exhausta corpore sit, uesci ijs con-ueniet quæ humectant & pinguefaciunt, ceu sunt caro animantium iuuēcorum, ca-pi, hœdi, agnina, uitulina, perdices, lago-podes & id genus.

Rursum si periculum ex morbo aliquo acuto īcidet, subueniri debet medicinis ijs, quib. talis morbus curatur. Si à fame, seda-ri ea debet cibo mediocri ac potu, non cra-pula, contrà si à crapula, id quod hodie pas sim fit, non sine turpitudine quoque, ab-stinentia per tempus utendum, & si res ferat

ferat, purgatiõe quoque mediocri corpus subleuandum est. Quòd si sanguine abundet pregnans, non inutile erit sanguinem, quamq; modice, mitti, ita ut quod abundat, quoque partus suffocari in utero posset, id sanguinis tantum mittatur, de qua tamen re supra quoque satis ut puto à nobis dictum est, quæ qui uolet huc repetat, Præterea si pregnans periculum metu at ex uehemẽtiore ac diuturna tussi, ex uomitũ nimio, ex Lyenteria, ex tenasmo, aut profluuio sãguinis, siue id naribus siue alijs corporis partibus accidat, medicos consulendos censeo, omniaq; ista mala q̃ maxima commoditate, & moderatione procuranda esse. Postremo si propter fragilitatem, aut rupturam secũdinæ periculum instet, ob quam caussam partus contineri diutiùs nequeat, Ei uero difficultati medicina alia adhiberi facile nulla potest, nisi ut quàm maxime diligentiam adhibeat pregnans, ne magnis atq; multis agitationibus ac motibus concuciatur, ne saltando, currẽdo, stãdo, itando, aut res ponderosas sustollendo ac portando se ipsam offendat. Et in

sum-

summa, omni cura atque diligentia hoc ef ficiat, ut eas res, ex quibus periculũ huiusmodi aliquod nascitur, euitet atque fugiat.

DE PARTVBVS EMORTVIS, QVIBUS *signis cognoscantur, & quo pacto ijdem pellantur.* Cap. IX.

COnsentaneum hoc loco est, ut de partubus emortuis quoque dicamus, quibus agnoscantur, & quo pacto ijdem à matre pelli possint, ac debeant. Signa itaque emortui in utero partus hęc sunt, primum Si pregnantis ubera subito flaccescunt, de qua re supra quoque cap. octauo diximus. Secundũ, si partus in utero se amplius non mouet, antea moueri cæptus ac solitus. III. Si partus conuertente se matre in alterum latus ab altero, lapidis aut ĩmoti ponderis instar, recidat, IIII. Si pregnantis uterus atque umbilicus refrigescant, qui antea solito calore temperati fuerant. V. Si fœtidi humores ex locis profluãt, præsertim post morbum aliquem acutum. VI. Si pregnantis oculi recessisse intro uidentur, & color albus in fuscum aut ferrugineum conuertitur, prtęerea oculi, nasusque obstupescunt

cunt, & horrent, labia autem liuescunt,

VII. Si pregnans infra umbilicum, & circa genitalia uehementibus doloribus concitatur, facies autem ei colore in deteriorem mutato, preter solitum deformatur.

VIII. Si pregnans ijs uesci concupiscit, q̃ & repugnantia naturæ sunt, & solita edi aut bibi non consueuere.

IX. Si pregnans in somnijs uexatur.

X. Si continua stranguria laborat, & cũ magno negocio, multoq; nisu, sed tamen frustra & sine effectu, aluum egerere subinde appetit.

XI. Si pregnantis anhelitus fœtere incipit, id enim plerumq; altero aut tertio die, quàm partus emoritur, accidit.

XII. Si manus calescenti aqua madefacta, uteroq; pregnantis imposita fuerit, eiusq; contactu partus non mouetur.

Atq; ex his quidem sanguis quanto plura simul concurrent, tãto certius indicium hoc est, partum in utero mortuum iacere. Itaq; opera danda est, ut is primo quoq; tempore pellatur. Sed hic rursum attendendum erit, num fieri possit ut salua & in

colu-

columi matre pelli poſſit. Quidam enim eiuſmodi ſunt, ut uiua & ſuperſtite matre pellantur, Alij hoc non poſſunt. Atq; hoꝝ indicia hæc ſunt. Si inter pariendum mater exanimis deficit, & ſubinde ecſtaſi corripitur. Si obliuioſa erit & languida, laſſaq; membra ægre attollit & mouet: Si uoce altiore compellata, aut nihil, aut parum atque hoc ſubmiſſe, et ceu deficiente uoce reſpõdet. Si ſubinde Spaſmo inuaditur, Si cibum reſpuit, Si pulſus arteriarum concitatior ſed languidior quoq; erit. Quę ſigna poſtq̃ in pariente apparẽt, liquido cognoſci poteſt, eam incolumem atq; ſuperſtitem partui non mãſuram eſſe, proinde cura eius Deo potiſſ. commendãda erit. Sed in qua ſigna hæc nulla erunt, ſpes bona eſt, ſaluam atq; incolumem, pulſo partu, illam fore, qua propter dãda opera eſt, ut quàm primum emortuo pondere liberetur. Id quod bifariã, aut medicina expulſiua, aut inſtrumentis ad id comparatis, fieri ſolet. Primum ſine inſtrumentis, ꝑ ſuffitum hoc modo. Accipe ungulam, aut ſtercus aſini, iiſq; incenſis ſuffumiga parentis genitalib.

Item

Item aliter hoc modo. Accipe exuuias serpentis, Myrrham, castoreum, Sulphur, Galbanũ, Oppoponacum, Rubeam tinctorum, stercus columbinum, siue accipitris, eaq; omnia, aut singula contrita, & felle bubulo macerata, in pilulas magnitudine auellanæ redigito, pilulaq; alia post alia carbonibus imposita & incensa, per fistulam ad genitalia parientis fumum subducito.

Item aliter sic. Accipe Thymiama, opponacum, Galbanum, Sulphur uiuum, singula pondere pari, eaque omnia felle bubulo temperata, in pilulas redigito, redactis suffitum, ut supra facito.

Item accipe Azam fetidam, pond. semi drachmę, rutæ drach. treis, myrrhæ drachmas duas, eaque in puluerem redige, parientique ex eo singulis uicib. singulas drachmas cũ uino albo, aut aqua in qua Sabina decocta fuerit, epotandas dato.

Item accipe aquam, in qua decocta fuerint, fici, fœnũ gręcum, origanum, eamq; potandam parienti prebe, lubricitatem enim generat, Atque exinde reliqua quæ

supra

ſupra diximus, ad partum emouẽdum, ad hibe.

Item accipe gummi Armoniacum, op poponacum, Helleborũ nigrum, Staphi ſagriam, Ariſtolochiam longam, & colocynten absq; granis, eaq; omnia contunde & felle bubulo unà cum ſucco recentis rutæ tempera, temperatiſq;, peſſarium ex lana factum, inũge, & humecta, probeq; hu mectatum genitalibus parentis impone.

Item accipe peſſarium ex lana factum, longitudine et craſſitudine digiti, idq; ſuccorutę, cui ſcammonea intrita fuerit, intin ge, intinctum genitalibus parentis inſere.

Item accipe Ariſtolochiæ rotundæ, Sabinæ, Naſturcij hortenſis, ſingulorum pondere pari, eaq; contere, & felle bubulo miſce, poſtea peſſaria, menſuræ cuius ſupra diximus, contritis ac mixtis inunge, & genitalibus inuncta immitte.

Item, pariens ſi bibat lac alterius mulieris, partum emouet.

Item accipe ſucci Dictami aut pulueris eiusdem radicis drachmas duas, easq; parienti, ſi nimio calore non uexetur, tum ui

tio, aut si calore uexatur cũ aqua tepida ebibendas dato, partusq́ʒ sine damno parientis pelletur.

Item, accipe Myrrhæ drachmas quattuor, Cinnamomi, Galbani, Castorei, singulorum ponderum, drachmas duas, Opponaci drachmam unam, eaq́ʒ omnia bubulo felle temperata, in pilulas drachmas singulas pendentes redige, carbonibusq́ʒ impositis & incensis, genitalia parientis, odore atq́ʒ suffitu eo imbue. Hoc enim uapore & partus emortui, et inflammatio & sanguis suffocatus pelluntur.

Item accipe mentæ aquaticę, Abrotani, Artemisiæ, singulos manipulos, Asphalti, semunciam, Rubeæ tinctorum uncias ij. & semis, camomillę, Baroti, fenigręci, singulorum uncias duas, eaq́ʒ omnia pluuiali aqua decoque, & in aqua eadem parturientem lauari seu balneari facito. Postea accipe adipis gallinacei, adipis Anatũ, singulorum ponderum drachmas quaternas, quib. adde olei Aneti uncias duas, ijsq́ʒ caput eiusdem è balneo exeũtis perũge, & post hęc ossa dactilorꝫ pondere drachmę

mę & dimidij, contrita & croci scrupulo uno tēpata, cū uino albo absorbenda dato.

Item accipe Oppoponacum, et ex eo pessariū, mēsura digiti cōpone, genitalibusq́ parientis insere, emortuū .n. partū pellit.

Item accipe Galbani drachmam aut minus aliquanto. lactis autem capræ sesquiunciam, aut uncias duas & in hoc Galbanum contritum atq́ maceratum, parienti epotandum dato.

Item accipe Galbanū, succo Artemisiæ, contritum & temperatum, & ex eo emplastrū, addito cerę modico factū, linteolo, culmi crassitudine inducito, linteolūq́ ea longitudine producito, ut inter ūbilicū & genitalia ex uno latere in alterum extendi possit, eoq́ parturientem emplastrato.

Item accipe Theriacum, quā uocāt diatesseron vulgo, eamq́ parienti absorbendam dato, partumq́ emortuum expellit.

At uero si iā dictis medicinis nihil ꝑficiatur partusq́ emortuus abscedere nolit, tū seuerior adhibenda cura, instrumētaq́ admoueri debent, ceu sunt vncini, forcipes, & id genus alia, in hunc usum fabricata.

perinde ut in sequentibus dicemus.

Principio igitur reclinanda pariens erit, ita ut in dorsũ iacens capite deprimatur, pedib. autem & media parte corporis sublimetur, Assistentibus utrinq;, quæ illam manibus fortiter retineant aut alligent, ita ut atracto partu, eodem tractu ipsa itidem attrahi nõ possit. Deinde obstetrix læuam oleo cãdidi Lilij aut alijs, que lubricum ac lene faciunt perunctam, & extentis digitis coarctatam, claustris genitalium apertis inserat, & quo situ atq; habitu partus in utero se habeat, tactu pernoscet, quo commodius atq; facilius uncinos, atque instrumenta implicare, & extrahere illum possit. Quòd si itaq; fiat, ut partus in caput prociderit, implicandus uncinus in alterum oculum, aut in palatum, aut sub mẽto in collum, aut in scapulum, aut in quamcũq; partem corporis maxime commodum uidebitur, atq; ita sensim attrahendus erit. Si uero in pedes partus procidit, uncino apprehendi debẽt ossa quæ supra genitalia membra sũt, ceu sunt costę, ossa pectoris aut spinæ. Iniecto autem uncino, nõ statim attrahere

here obstetrix debet, sed iniectum dextra continens, læuam amplius ad partum inserat, & alterum uncinum ex diuerso prioris infigat, ac deinde utrumque simul ambabus manibus attrahat, ut partus ab utraque parte equaliter procedat. Attrahendum quoque sensim & leniter erit, non recto & simplici tractu, sed ita, ut inter trahendum nunc huc nunc illuc reflectat, & uelut labefactando & nutando partum emoueat. Admouere quoque inter attrahendum indicem probe, ut supra diximus, perunctum debet, & sicubi hæreat partus aut implicitus & illigatus fuerit, à locis & genitalibus resoluere, & ad abscedendum liberum atque habilem reddere. Quod si itaque hoc modo partus procedat, uncini semper ultra inijciendi, & altiora membra subinde apprehendenda erunt, donec totus emoueatur.

Contrà autem, si contingat, ut alteram tantum manum partus ostendat, neque facile ea reduci sursum possit, propter angustiam claustrorum, illigari ea linteo aliquo, ne rursum elabi possit, debet, atque ita tum

eo usq; attrahi, donec totum brachiū emo-
ueat, quod ubi emotum erit, à corpore reli
quo resecari debet. Atq; idem faciēdū erit,
si utraq; manus, alter pes, amboue, seorsim
cū sequente reliquo corpore, neq; ipsis cō-
mode ac loco restitui ualētibus abscedant,
& ut manus cū brachijs ab humero, sic pe-
des toti, à femore resecandi sunt, ad quam
rem chirurgi sua instrumenta certosq; cul
tros, forcipes, uncinos & forpices habebūt,
quibus talia membra q̄ facilime atq; celer
rime abscindi atque à reliquo corpore dis-
solui possunt. Resectis autem & ablatis il-
lis in hunc modum, reliquum deinde cor-
pus, moueri atq; reuerti tantisper debet do
nec ad egerendum habile atq; aptum figu
retur & tandem à matre expellatur.

Quòd si caput in partu ex inflatione, aut
tumore, aut fluxu aliquo tantę magnitudi-
nis foret, ut angustiam claustrorum pene-
trare non posset, tum obstetricem conue-
nit, cultello phlebotomo, aut alio aliquo be
ne acuto, caput perstringere, quo diffluen
tibus inde humoribus & flatibus in arctum
coeat & constrictus fiat, Quòd si non casu,
sed

ſed natura tam magnum idem ſit,ut facile abſcedere nequeat, confringi atq; contudi, & ad pauca redigi quoquo modo debet, ipſaq; etiam caluaria forcipiculis, quibus ad dentes emouendos chirurgi utuntur, extrahi debent.

Rurſum, ſi poſt egeſtum caput, pectus in foribus obſtaret, & propter anguſtiam clauſtrorum abſcedere non poſſet, Conueniet eodem modo, etiam pectus comminui & diffringi, & quoquo modo in fruſta redigi, exeundoq; aptari.

Eodem modo ſi reliquum corpus ſuffuſum, & turgefactum foret, intercidendum erit, quo, ut ſupra de capite diximus, & humores effluant, & ipſum reſidat, inq; ſe redeat.

Porro, ſi caſu aliquo aut morbo fiat, ut os matricis propter apoſtemata, exulcerationem aliquam minus apertum, minusq; lubricum, ſed contractum & ſiccum foret, non cõuenit ante de pellendo, egerendoq;

partu emortuo cogitare, aut laborem cape re, quàm per oleum et uarias pinguedines, item per balnea, aut suffitus, matricem leuem atque lubricam reddideris, uiamque exeundi planam ac facilem aperueris, de quibus supra Cap. V. abunde commemoratũ est. Præter hæc, si partus emortuus in latus procedat, tum, si fieri potest, conuertendus est, aptandusque pro ut ad exeundũ quàm commodiss. uidebitur inungendaque matrix erit, aut suffitu & odoribus confouenda, donec amplietur, ipsaque uiam facilem prebeat. Quod si conuerti hoc modo partus nõ potest, neque suffitu aut ungentis adiuuatur, comminuendus, & in frusta redigendus erit, ut antea diximus. Cæterum si post egestum hoc modo partum, menstrua immodice concitata fluant, adhiberi ea debent, quibus supra Cap. VII. profluuia eiusmodi cohiberi ac sisti docuimus.

At uero si diuerso modo pariens emoriatur inter enitendum, id quod signis, quæ morientes de se prebent, facile deprehendi potest, & partus in utero superstes, spem uitæ ostendat, Principio conuenit morien tis

tis os, & infra genitalia cum matrice aperta, et reclusa seruare, quo per ea et uitalem spiritum partus capere, & anhelitum reciprocare possit, id quod mulieres mediocriter peritæ satis norunt.

Deinde reclinate latus sinistrum recto vulnere nouacula incidi atque aperiri (nam dexterum latus non ita liberum, propter epar quod in eo situm habet ingressum incidenti prebet) & inde partus inserta manu per vulnus eximi, atque educi debet. Quo pacto qui nascũtur, cæsares dici solent, ut etiam Romæ ille à quo primo cæsarum familia nomẽ adepta fuit, primusque cæsar, eó quod cæsa matre natus, appellatus est.

DE RECENS NATIS, QVO *modo fouendi, alendi & curandi sint.* Cap. X.

AT postquam natus est infans, statim umbilicus resecandus spacio tres latos digitos in lõgum à corpore relicto, atque ita obligandus est, ut etiam Auicenna scribit, parti deinde extremæ, ubi resectus est, inspergendus puluis ex bolo Armeno & sanguine draconis, Sarcocolla, myrrha et cy-

mino, ſingulis pari pondere contritus, in-
ſperſoq; lana oliuo intincta, & humectata
ne decidat, obligari debet: Tametſi alij ūbi
licum tres digitos à corpore relictum pri-
mum religare, ac deinde pręſecare iubent.
Præterea ſunt qui dicant perinde ut lon
gitudo umbilici reſecti relinquitur, ita &
linguam in maſculo breuiorem aut longio
rem fore. Auicenna quoq; de umbilico, p̃-
ſagia quædam capit. Nam mulier, cum pri
mum partum ędidit, umbilicus infantis in-
ſpici debet, inquit, qui ſi in parte qua cor-
pori proximus eſt, rugas ſeu ſinus quoſdā
non habet, mulieri deinceps ſterilitatem
portendit, Contra autem ſi rugas ſiue no-
dos quoſdam oſtendit, tot partus ac libe-
ros matri ꝓmitttit, quot numero nodi ſeu
rugę in eo deprehenduntur.
His alij addunt, rugas eas, ſi modico in-
ter ſe ſpatio diſtent, modica pariendi inter
ualla, quoq; ſignificare, ſi longius, longio-
re etiā temporis interuallo matrem conce
pturam atq; parituram eſſe.
Præterea rugas ſi ruffeſcunt, maſculos
partus, ſi candidiores ſunt, fœminas ſigni-
ficare

ficare, Sed hęc de vmbilico, pro pręsenti argumento & loco satis est dixisse.

Cæterum ut unde digressi sumus, eò reuertamur, postquam umbilicus resectus atque obligatus est, totum quoque corpus infantis oleo glandium, perungi non inutile erit, illud enim cutem confirmat, & ceu munit, contra ea quæ foris ledere aut offendere teneram possent, qualia sunt, fumi, frigora, & reliqua, quæ cum à partu statim infantem contingunt, ledere solent,

Post unctionem lauari aqua tepida infantem conuenit naresque digito, cuius ungues præsecti sint, leniter aperiri atque purgari debent.

Nec inutile erit, olei modicum in oculos instillari, Nec non anus quoque infantis contrectari à matre aut nutrice debet, quo citius ad egerendum aluum prouocetur.

Præcipue autem à calore immodico, aut frigore custodiri debet.

Postquam autem umbilici pars extans deciderit, id quod fere post diem tertium aut quartum

fie

fieri solet, conspergi reliqua debent cinere, ex cōchilijs quæ in paludibus aut lacub. passim reperiuntur, aut ex ungula uituli facto, aut etiam cinere plumbi probe contrito & uino temperato. Præterea cum infans inuoluitur, & cunis imponitur, danda opera est, ut semper quam molliss. eius mēbra tractentur, deinde unumquodq; membrum suo loco, & recte, non confuse aut distorte illigetur, idq; nō semel uno die, sed sæpius faciendum est. Quemadmodum enim in seminarijs arborum fit, perinde ut recta, aut contorta educuntur, ita eandem formam adulta tenent, ita etiam infātibus accidit, qui si recte & legitime inuolucris suis obligātur, rectis membris, & recto corpore crescunt, sin curuati & contorti conuoluūtur, distortis atq; incuruatis mēbris quoq; adolescunt, itaq; & oculi subinde extergendi sūt lineo quam tenerr. aut serico, & explicāda, extendendaq; brachia, & iuxta latera utrinq; infra uersus deducenda, ut recta iacere consuescant, ultra hæc, uesicam quoq; interdum demulceri prodest, ut eo minore negocio urinam mittat. Et

cum

cum dormitum reponitur, imponenda ca
piti mitra, aut eius generis aliquid aliud est
collocariq́ꝫ in cunis eo loco debet ubi neqꝫ
frigus illi infestum, neqꝫ æstus molestus es
se possit, caput quoqꝫ paulo sublimius reli-
quo corpore acclinari debet, totiq́ꝫ ei, sus-
pensa desuper fascia, aut alia materia, um-
bra inducenda est, ponendumq́ꝫ ita ut ra-
dij solis interdiu, aut lunæ per noctem ocu
los nõ perstringant. In uniuersum autem
curandum, ut omnia membra quam rec-
tiss. collocentur, ne aut ceruix reflexa, aut
tergum nimis elatum, aliaq́ꝫ alio modo dis
torta, & incurnata reclinentur. Porro laua
ri debet bis aut ter quotidie, semper à som
no, & hoc hyeme aqua calida, æstate uero
tepida neqꝫ longius in aqua retinere debet,
quàm dum corpore incalescat & rubicun-
dus fieri occipiat, curandumq́ꝫ est, ne inter
lauandum auribus aquam accipiat, inutile
enim hoc est, & auditui damnosũ. Postre-
mo cum è balneo recipitur, abstergendus
& confouendus est linteis teneris ac molli-
ter calefactis, debetq́ꝫ nutrix aut mater, aut
quæcunqꝫ è balneo receptum, inuolutura
est

est, primum e gremio suo pronum inclinare, ac tergum leniter mulcere, deinde ut supra diximus, inuoluere, inuoluto autem guttam unam & alteram in nares stillare, id enim uisui prodest, atq; ita tandem loco suo reponere.

DE LACTE ET NVTRICE, *& quàm diu infanti mamma praebenda.* Caput XI.

CAEterum, quod ad alendum infantem attinet, pręcipue prodest, si mater suo lacte, infantem alat.

Matris enim lac naturę infantis & magis conuenit, magisq; proprium est, praeterea plus nutrimenti confert, propterea q partus in utero dum fuit, eidem assueuit, eodemq; nutritus est, Ideoq; cum infans iã magis illud ceu notum & consuetum appetit, Deniq; matris lac infanti salubrius q̃q;. Sufficit aũt interdiu bis aut ter infanti mãmam praebere, ut Auicenna tradit. Quanq; uitandum est ne ab initio lacte infantem obruamus, q̊d ita intelligi debet, ne eodem tempore longius lactendo fastidium infanti ingeneremus, Multo enim satius est saepe

ptea modice lactare puerum, & immodico lacte semel aut iterũ suggentem opplere. Propterea q qui hoc modo obruuntur, eorum corpora distenduntur & inflantur, lotiumq; emittunt, quod imperfectam concoctionem lactis significat.

Quæ quidem si accidant infanti, abstineri ab alimento aliquanto longius debet, donec iusta fame ad cõcoquendum impellitur: Similiter si lac matris acrius paulo foret, ieiuna prębere mammam nunq; debet.

At uero, si uel ualetudinis caussa, uel q lac ipsius corruptũ & malũ foret, ipsa mater infantem nutrire neqat, nutricem comparare licet, sed tñ eam, quæ hisce reb. prædita sit, Primũ ut colore bono, ceruice ualida, pectore aũt lato conspicua sit. Deinde ut neq; partui propinquior, neq; ab eodem lõgius transgressa sit, ita ut ad sũmum duo menses postq; eadem peperit elapsi iã sint, ut masculũ, si talis mõ haberi possit, pepererit. tertio ut sit corpore habito neq; gracilẽ ta nimis, neq; nimis crassa ac pĩguis. Quarto ut sit proba atq; modesta, morib. aũt moderatis, neq; iracũda, neq; seuera nimis, neque etiam formidulosa.

Eiusmodi enim affectiones & perturba-tiones, pernitiosæ sunt, ut quę lac corrumpant, & unà cum lacte in mores quoq; & ingenium sugentis transeunt. Neq; enim temere à Poëta additum est, cum ingenium durum atq; immite describere uellet, ut diceret.

Hircanæq; admorunt ubera tygres.

Propterea cauendum est, ne nutrices fatuas aut lasciuas, ceu sunt indusiariæ, strophiariæ & id genus sedentariæ aliæ adhibeantur. V. Nutricem conuenit ubera habere plena & fecunda, quæ neq; mollia aut flaccida sint, neq; tenuitate, aut cõtra magnitudine modum excedãt, aut etiam propter duritiem minus lactis de se prebeant. Postremo lac matricis quoque inspici debet, ne aut nigricans sit, aut cæruleum, aut glaucum, aut rubescens, item ne amarum, aut salsum, aut acidum sit, ne rursum tenue ac fluidum nimis, aut contra crassũ ac pingue, sed æquabiliter candidum atque dulce sit. Et in summa illud lac optimum atq; electiss. erit, quod instillatum modice unguibus digitorum, neq; subsistet & adherebit

bit, si digitum declines ac moueas, neq; defluet si eundem ęqualiter immotum teneas, nam quod cito effluit, tenue nimis, q̊d tenatius adhęret, spissum nimis ac pingue ducendum est, medium autem inter utrũq; horum optimum.

Quod si forte tum accidat, ut lac matricis calidum nimis atq; acre foret, sugendũ infanti dare non debet ieiuna, & anteq; ipsa cibum sumpserit. Fit quoq; interdum ut lac matricis decrescat ac deficiat, id q̊d uarijs ex caussis euenire solet.

Aut enim ualetudine corporis contingit, aut morbo seu uitio uberis, aut frigore & obstructione eiusdem, aut quod ea subtrahuntur, ex quibus lac generari debet, aut deniq; q fame ac siti nutrix afficiatur, Quæ caussæ ut probe quidem cognoscendę sunt, ita super his medicos consulere, eorũq; ad medicandum opera hoc loco uti decet.

Nos tamen, ut nihil saluti atq; utilitati publicæ deesse pateremur, quædam remedia hic subiunximus, quæ mulieribus hoc malo laborantibus maxime salubria, & ad

iuuandum efficacia putauimus, Proinde ut lac nutricis crescat & augeatur, accipe pastinacam, eiusq; semen aut radicem, nutrici uescendam prebe. Aut feniculi semen siue radicem, iure hordei aut ciserculæ decoctam, inter reliqua, quibus uescitur, sumendam dato. Item vbere ouillo unà cum eiusdē lacte uesci eodem ꝓdest. Item ꝓdest, drachmā lumbrici arefacti & contriti, ex lumbricorū terrestrium aqua hordei decocta sūpsisse. Item accipe butiri vaccini, unciam. i. eamq; maceratā, & colliquatā uino nutrici bibendam dato. Vtile quoq; erit, uentosas sub ubera, cute tamē non incisa admouere. Item ꝓdest emplastrum ex thure, Mastiche, ac pice uberibus, aut infra impositum cute, prius oleo perunge, ne nimis tenaciter illā apprehendat, aut stringat. Item prodest ubera leniter fricare & permulcere, aut in aqua calida, à prandio aut cena, inter balneandum, eadem sugenda præbere infanti. Item accipe oleū Lilij candidi, aut violæ, in hoc muscum, thus & Laudanū contunde ac macera, eoq; liquore lanam madefactam uberibus, subinde

inducito

inducito, eademq́ ita confoueto. Aut rursum confoueto eodem vino, mentha, rosa, viola, & xylo aloë decocto. Item proderit uesci iure gallinaceo, cynamomo, Macide, cardamomo, & luteo oui temperato. Item uesci caseo recēti eadem debet, et lacte, debetq́ omni labore ac opere magno & difficili abstinere. Nec non pulmentaria quoq́ ex farina fabali, oryza, ac pane similaceo sicco, & lacte ac saccaro, temperata, addito etiam semine feniculi aliquanto, ualde prosunt. Item accipe Anisi, Sileris mōtani, singulorum drachmas ternas, cristalli drachmas duas, eaq́ in puluerem redacta, & altero tanto saccari addito, mane, meridie ac uesperi circiter decies epotanda dato. Item accipe feniculi seminis siue foliorum & Marrubij manipulos binos, seminis Anisi drachmas .4. scrupulū unum croci triti, p̄terea butiri recētis vncias .3. eaq́ oīa sufficiēti aq̄ decocta in emplastrū redige, ipsumq́ emplastrū adhuc calidum, pectore nutricis impone. Item accipe cymini sescunciā contriti, idq́ cū aquæ libris sex, defecati mellis unciis tribus, in ollā nouā impositū ad tertiā partē igne decoquito, decoctū hoc nutrici

bibendum ſubinde dato. Item accipe Betæ ſatis & bene lotæ, unciam. I. Cymini ſemiunciam, mellis uncias ſex, eaq́ꝫ contrita & macerata inter ſe, in electuarium redige mane ac ueſperi ſingula cochlearia nutrici abſorbenda dato.

Item accipe Criſtalli bene contriti drachmas duas, easq́ꝫ in partes quattuor diuide, ſingulasq́ꝫ partes per dies quattuor mane nutrici cum ture ciceris aut piſi ſumendas dato. Præterea fæcundant atq́ꝫ augent lac, hæc quæ ſequuntur quoq́ꝫ, Anetum, ſemen aneti, ſemen Aniſi, Marrubium, Cardomomi, caſeus recens, ius ex caſeo ueteri, Cicer, Criſtallus tritus & cum melle hauſtus, Lactuca, feniculum, uinum in q̃ roſmarinus aut ſerpillum decoctum fuerit.

Item ſi nutrix continentior fuerit, Nam crebra uenus, exhaurit, & lac inſipidum, atq́ꝫ infanti ingratum reddit. Proinde etiã lac quod eiusmodi eſt raro ab infante retinetur aut concoquitur, ſed, ut plurimum fit, per uomitum rurſus egeritur. Cæterum non inutile fuerit, infantem ut primũ natus erit, non ſuæ matris, ſed alterius lac

primo

primo die ſugere, propterea quod coloſtrum, ita enim uocant, à partu ſtatim & primo die in omnibus otiantibus denſatur & ceu congelatum erit. Similiter ſi nutricem e-ueniet ex fluxu laborare, aut aluo obſtru-ctam eſſe, & ob id medicamenta quæ aluũ cient inſumpſiſſe, proderit alteri, dum illa conualeſcat infantem lactandum com-mendare.

Porro ubi à lactando puer cubitum re-ponitur, & cunarum agitatione ſomnus prouocatur, agitari debet non uiolente ac duriter, ne lac paulo ante ſumptum, eo mo tu in corpore infantis corrumpatur ipſum que lædat.

Preberi autem infanti mammam Aui-cenna per totum biennium iubet, ſed no-ſtra conſuetudo obtinuit, ut non ultra an-num fermè prebeamns. Deinde ubi abla-ctare placet, non ſubito id faciendum eſt, ſed paulatim, faciendique uelut globuli qui-dam, aut cruſtulæ ex pane & ſaccaro, à qui bus ad conſuetudinem ciborum grandio-rum puer uelut manu ducatur.

Atque hęc de prima educatione infantis

sufficiant, neq; enim clam me est plura etiam superesse, quæ ad curam huius ætatis pertinent, quo modo tractandi atq; fouendi circa dentitionem pueri sint, de quibus Auicenna non pauca tradit, sed nos breuitatis caussa, ea ex alijs petenda atq; discenda lectori relinquimus.

DE VARIIS MORBIS *& casibus, in quos recens nati incidere solent, & quo pacto ijsdem succurendum,* Caput ultimum.

Superest igitur ut de morbis atq; periculis, quibus recens nati uarie ac passim implicari solēt, de eorūq; medicinis dicamus, id enim ultimo loco facturos nos à principio polliciti sumus. Quamuis autem infinita penè sunt mala, quæ huic ætati accidere ab Hyppocrate, Galeno, Rasi, Auicenna, atq; alijs narrantur, nos tamen reliquis ob breuitatem prætermissis, ea tantum hic commemorabimus eorumq; curam ac rationem describemus, quæ maxime communia, plurimisq; nota esse uidentur.

Proinde quæ recens natis & infantibus accide-

accidere solent, præcipue hæc sunt.

Exulceratio gingiuæ

Fluxus siue concitatio alui.

Astrictio alui.

Spasmus seu distentio neruorum.

Tussis & destillatio.

Difficultas spirandi.

Pustulę, seu ut uocant, uesicæ linguæ.

Exulceratio oris.

Humor fluens aurium.

Apostema cerebri.

Oculorum tumor.

Oculorum albugo.

Febricula siue calores immodici.

Tormina,

Corpus intumescens & turgidum.

Sternutatio crebra.

Vesiculæ corporis seu papulæ.

Iuflammatio testium,

Tumor umbilici.

Insomnia. Singultus.

Nausea siue appetitus uomendi.

Somniorum terror.

Mater puerorũ, ita em̃ uocãt morbi genus

Procidentia sedis.
Tenasmus.
Tineæ alui.
Intertrigo.
Epilepsia.
Macies.
Tabes.
Paralysis.
Tremor membrorum.
Calculus.
Oculi strabi.

De horum itaq; cura atq; remedijs ordine deinceps dicemus, ac primũ de Exulceratione gingiuę, solent enim parua quædam apostemata infantium gingiuis aut circa maxillarum uertebras, cum dentiunt adnasci. Proinde cõtra hęc ꝓdest, gingiuas atq; ipsa ulcera leniter mulceri ac digitis perfricari, deinde adipe gallinarum, cerebro leporis, oleo camomillæ, cum melle aut terebinthina, quæ melle mixta erit abunde ac satis inungi ac collui. Postremo calidam aquam, in qua Camomilla & Anetũ decocta fuerint, superne duarum spithamarum altitudine capiti infundi.

De

DE FLVXV SIVE CON citatione alui.

QVoties infantis aluus concitatior erit fluxuq́ tenebitur, Accipe semen rosæ, siue antheram, ut uocant, Cyminum, Anisum & semen Appij, eaq́ omnia contrita & in emplastrum macerata, uentri infantis impone. Quòd si hoc remedio aluus non sistetur, accipe coagulum hœdi, pondere oboli, hoc est, quantum sexta pars drachmę pendet, aut paulo plus, idq́ cum aqua frigida absorbendum dato, totumq́ eum diem infantem à lacte abstineto, ne haustũ in stomacho coëat, sed interea ouorum lutea mediocriter elixa, aut panẽ similaceũ, aqua coctum, aut pulmentum quoq́ ex similagine & aqua coctum, pro cibo dato.

Præterea si illud quod excernitur colore flauum erit, sirupum quoq́ ex rosa aut malo agresti, aut malo granato, cum modica aqua menthæ temperatum, bibendum infanti dato. Aliud remedium, Accipe fermentum, & in aqua maceratum ac tritum per pannum colato, deinde sirupum uiolarum pondere oboli, Spodium (hoc ẽ ebur

combustum) pondere scrupuli, & Gallæ, drachmam cum dimidia, unà omnia temperata infanti absorbenda prebeto.

Item accipe semen Oxilapatij, idq́ contere, & cum assati oui luteo subige, subactum infanti edendum dato. Item accipe gallam eamq́ in puluerem redige, redactã aqua decoque, eaq́ aqua farina hordei, aut milij subacta, emplastrũ facito, & infantis uentri imponito. Quod si hoc nihil profeceris, accipe præter hęc Acatiæ et cerussę, singulorum drachmã. I. Opij obolũ. I. saccari drachmam. I. & ex ijs simul temperatis, pessarium facito lõgitudine sesquidigitali, crassitudine aũt duplicis culmi, & id sedi infantis inserito, aluumq́ sistet.

Rursum si excrementa candicantia sint, accipe octauam drachmæ partem ex galla muscata, eamq́ cum succo Cydonij, & thuris albi scrupulo vno temperatum, puero sorbenda dato. Item accipe Croci vnciam, Myrrhæ quadrantem, eaq́ cũ uino rubeo tempera, temperata emplastri modo uentri infantis impone. Item accipe farinã ex hordeo, eamq́ cũ succo plantaginis, & aceti modico subige, subactã uentri infan-

tis emplastri uice impone. Item accipe Cẽtinodiæ herbæ succũ, & albumen oui, ijsq́ꝫ puluerem rosæ purpureæ, & puluerẽ Hæmatite, mastichen, thus, bolum armenum, Sanguinem draconis, & quã uocant psidã, simul subige ac macera, & emplastrũ inde factum, infantis uentri impone.

Item aqua in qua purpureæ rosæ decoctæ fuerint, infantem lauasse eodem ꝓdest.

Item accipe succum Consolidæ maioris, succum plantaginis maioris & minoris, et in ijs lutũ è ueteri fornace ademptum, macera, maceratumq́ꝫ emplastri modo corpori infantis superimpone.

DE ALVO ASTRICTO.

Quod si contrà infantis aluus astrictior, neq́ꝫ egerendo facilis fuerit; supositorium, ex melle conficiendum erit, crassitudine uidelicet culmi duplicis, longitudine aũt digiti minimi, idem coquendum, donec consolidetur & indurescat, & ex inde oleo tinctũ, in aluum infantis inserendum. Idem confici ex radice caulis bethæ, aut radice herbę eius, quæ Ireos dicitur, mensura ut supra, potest, tinctumq́ꝫ eodem mõ inseri,

Item eòdem prodest mellis tantũ quãta ciceris magnitudo est, sumpsisse, corpusq́ꝫ

leniter demulceri, idemq́; lana, oleo hu-
mectata abstergi, aut fel bubulum lanę im
plicatum umbilico imponi.

Item prodest nutrici medicamẽto, quod
aluum ciet, dato, postridie infantẽ eiusdem
uberibus & lacti admouisse.

Item accipe stercoris muris, dimidium
drachmæ, idq́; cum adipe renis hircini con
tere, & ex inde suppositorium ea mensu-
ra, quam supra posuimus, confectum, sedi
infantis immitte.

Item accipe foliorum Maluę & Altheæ
singulos manipulos, feni greci & seminis
lini singulos manipulos, ibisci uncias duas,
ficus decem, hæc omnia, aqua decocta, in
mortarium inijce, & contunde, quæ cum
pulmenti speciem referent, ijsdem butyri,
& adipis gallinacei, uncias binas & croci
scrupulam unam adde, emplastrumq́; in-
de factum, & linteo, crassitudine culmi
inductum, uentri infantis per diem ac noc
tem tepidum obligato. Quod si aluum
hoc non mouebit, Accipe amplius Aloes
drachmam. I. Hellebori albi ac nigri singu
lorum grana quindecim, hæc pariter con-
tusa,

tusa, & in puluerem redacta, succo ebuli, aut felle bubulo, mensura trium cochleariorum subige, ac tempera, eoq; liquore lanam tinctam atq; humectatam, umbilico infantis, latam palmam impone atq; obliga.

Item accipe succum ebuli, & farinam molendini, quod uocant, ex iis pulmētum coque, coctum linteo crassitudine pennæ inductum, emplastri modo umbilico & infra, ita ut stomachum non contingat, infanti impone.

Item accipe rosæ purpureæ, manipulos duos, eosq; sacculo quattuor digitos lato inditos aqua ea qua fabri cādens ferrum extinguere solent, addito nonnihil aceti, decoque, deinde sacculum expressum infantis stomacho super impone.

Item butyrum iuglandis calici seu testæ infusum, infantis umbilico illiga. Quanq; et toti uentri butyrum illitum et inunctū non parum ad hanc rem conducit.

CONTRA SPASMUM.

AT si quando contingat, ut infans morbo, quem Spasmon uocant, torqueatur, id quod plerumq; fit, ex mala concoctione,

aut

aut imbecillitate attrahentium; præcipue pueris paulo pinguioribus, & vuidis existentibus, perungendus infans est oleo lilij, eius quod uiolam colore refert, aut etiam oleo candidi lilij, aut oleo de Reni, ut vulgo appellant. Atq; hic, si spasmus infantem corripit, tunc cum membra ceu sunt brahia & pedes, protendit & ab se proijcit (q̄ le inter osciandum fermè fieri solet) aqua, in qua Tabsus barbatus, ut dicitur, decoctus fuerit, lauari ac balneari infans debet, aut oleo uiolæ, & oleo amigdali dulcis, utroq; inter se mixto ac temperato, perũgi. Quod si calor uehementior erit, oliuo simplici, aut oleo uiolæ, cum cæra alba modica temperato; laborantem perunge, capiti q̄q; oleum uiolæ infunde.

CONTRA TVSSIM *seu destillationem.*

Nonnunq; uehementior quoq; tussis infantes infestat, destillationesq; ex capite, in nasum, os, ac pectus descendunt, quod ubi fiet, hoc modo subueniendum affectis ac laborantibus erit.

Capiti infantis superne, ex alto duarum spithamarum, aquam calidam infunde, idq;

idq; per mediam horam continue fac, lingua eiusdem interea melle colluta & inuncta; Postea, inserta leniter manu, aut instrumento aliquo, linguæ interiorem imamq; partem modice deprime, ut ex eo uomitu concito, crassos atq; uiscosos humores, quibus tum abundat infans, emoueat expuatq;, eoq; facto conualescet.

Aut accipe gummi arabicum, gummi Tragachantum, semen Cydonij, succum Glycyrrhizæ, & saccarum penidium, eaq; simul contusa, puero quottidie cũ lacte recens mulcta, modice absorbenda dato.

Item accipe nucleos amygdalæ dulcis, eosq; deglube primum, deinde in mortario contunde, contusos cum succo feniculi, aut aqua eiusdem decoque, decoctumq; mane ac uesperi infanti bibendum præbe.

Item eodem prodest aqua marathri, cũ lacte temperata, & epota. Quod si tussis palatum & linguam infantis exasperasset, accipe seminis Cydonij duo cochlearia modice contusa, eaq; per horas duas aut tres calida aq̃ macerari sine, deinde ex maceratis

uiscosi-

uiſcoſitatem & craſſum humorem exprime per cotum, & quod reliquum eſt, cum ſaccaro penidio, & oleo amygdalę dulcis defrigi ad focũ in ſartagine facito, & inde in electuarium redactum, ſubinde infanti ſorbendum dato. Et ſi calor cũ tuſſi ingraueſceret, electuario huic, ſuccum granati dulcis affundito.

Item contra tuſſim & calorem, accipe papaueris candidi & dragaganti, quod dicitur drachmas binas, granorum cucurbitæ ſtrictorum drachmas quatuor, eaq́; omnia bene contuſa, cum aqua in qua ſebaſtæ aut vuæ paſſæ decoctę fuerint, tempera, & puero ſubinde ſorbenda dato.

Item accipe paſſulas & exempto ſemine eas in ſartagine ſeu cacabo ferreo, cũ aqua decoque, ita tamen ne quid eorum igne ſuperante torreatur. Exinde à foco remotas in mortario probe contunde, & cum ſaccaro penidio ſubige, & magnitudine iuglandis mane ac ueſperi ſorbendas infanti dato.

Rurſum ſi tuſſis ex materia frigida proueniſſet, accipe aliquantum myrrhæ con-

tritæ

tritæ, & cũ melle eliquato, & olei amygdalæ dulcis, aliquanto subige ac tempera, atq; inde infanti sumendam præbe.

Præterea nutricem quoq; oportet omnia ea uitare, quę tussim mouent ac generant, ut sunt acetum, cibi nimium salsi, nuces, & omnia acria. Eadem quoq; infantis pectus butiro, & eo quod dialtheas uocāt, perungere debet.

Item contra tussim, accipe Acinos, seu vuas passas, easq; in sartagine frictas, contunde, & exinde adde tantundem saccari penidij, cum oleo uiolarum aliquanto, & electuarium inde factum liquidum, subinde infanti magnitudine auellanæ sorbendum præbe.

CONTRA DIFFICVLtatem spirandi.

Accidit infantibus difficultas spirandi quoq;, quam græci dispnaœm uocant. Ad hāc subleuandam, accipe semen lini, & id contritum melle tempera, & subinde infanti dato. Quod si morbus ingrauescat, & præcordia obstruātur, aures & quæ circum aures sunt, oliuo bene atq; ab

unde perungito, nec non linguam quoq;, ut uomitus cieatur, præterea aquam calidam in os instillato, & aliquantum seminis lini contriti, & cum melle temperati, & in modum electuarij subacto, edendũ dato.

Aliud medicamentum, Accipe cotum seu semina ea, quæ lanæ inuoluta reperiuntur, eaq; contusa, cum assati oui luteo, infanti sorbenda dato. Quòd si ad difficultatem spirandi accessit fluxus uentris, sorbendum dato syrupum Myrtinum, cum melle coctum, aut dactylos cum lacte & farina tritici coctos.

CONTRA PVSTVLAS *seu (ut uocant) uesicas linguæ.*

ACcidit infantibus quoq;, ut pustulæ illius linguæ innascantur & ori, quod quidem ex acrimonia lactis prouenit, ore ac lingua infantum ita teneris ac mollib. ut le ui aliquo contactu offendantur. Proinde periculosum quoq; infantibus est, præterq; q̃d molestum, lactis acredine ita inuri, Nam ex pustulis, quæ immaturæ sunt, & nigrescunt, eędem lethales plerunq; sunt, quæ aũt albæ sunt aut flauescunt, et minus pericu

periculi habẽt. Aduersus malũ igitur hoc, accipe uiolas contritas, atq; ori infantis im pone. Aut accipe uiolas, rosas, & quę xylo caracta uocant, simulq; trita omnia, pustulis offunde. Item accipe succum lactucæ, succum solatri, & succum portulacæ, quæ ubi simul cõmiscueris, & inter se temperaueris, pustulis infantis illine. Quòd si pustulæ nigrescerent, adde prædictis glycirrhizam contusam. Rursum si eædem humidæ fuerint, accipe myrrham, gallam, & corticem thuris, eaq; bene trita, ac melle temperata, linguæ infantis illine.

Item accipe succum mori austeri, aut ex vuis immmaturis expressum, quod agreste uocant, eoq; linguam inunge.

Item proderit pustulas uino ablui & uelut detergi, postea gallę, aut corticis thuris puluerem tritum, inspergi.

Quòd si remedio præsentiori & acriore uti uoles, accipe Boli Armeni, Psidæ, & Sumach, singulorũ drachmas ternas, præterea gallę drachmas duas, aluminis drach

mam unam, hæc omnia contusa & trita cribro percolato, eumq́ puluerem pustulis inspergito.

Rursum si pustulæ hæ ruffescunt, multoq́ sputo os replent, nutricis erit humidis atq́ frigidis uesci, deinde lentes perbene commanducatas, ori infantis ac linguæ imponere.

Item eodem confert amylum, aqua rosarum maceratum & subactum, liguæq́ infantis impositum.

Item succus granatorum, succus Cydoniorum, aut succus malorum macianorũ, eodem modo impositus linguæ, prodest.

Rursum si pustulæ flauescunt, tunc superioribus succis, misce succum lactucæ q̃q́, & succum portulacæ. Postremo si candicant eadem, accipe myrrhæ & croci, singulas drachmas, saccari aũt candidi drachmas duas, ijsq́ in puluerem redactis pustulas ac linguam infantis consperge.

EXVLCERATIO SEV *fissuræ oris.*

FIt quoq́ propter duritiem papillarũ nutricis, ut nonnunq̃ labia, aut os infantis exul-

exulceretur, & uelut fissuris quibusdam distringatur, quod cum factum est, accipe lanam purgatam, seu ut nostra uocat lingua, tractam, eamque succo plantaginis, aut butyro non cocto, aut recenti adipi gallinaceo, & ijs omnibus calidis, intincta atque madefacta, infantis os ac labia inunge.

APOSTEMATA AVrium, & humor fluens.

INterdum aures quoque infantium humore fluunt, id quod ex abundati corporis humore, et præcipue cerebri, prouenire solet.

Proinde malum hoc sic curabis, accipe lanam, eamque melle cum uino rubeo mixto, & item aluminis triti aut croci modico temperato, humecta, deinde ex eadem, uelut quoddam pessarium aut liciniam factã in aures infantis insere, & cum lana humorem & sordes quæ in aure sunt, attraxerit, eandem ex aure exime, aliamque nouam & recentem in locum repone. Quod si humor qui ex aure manat, purulentus fuerit, accipe mel coctum, & aqua temperatum, in aurem immitte.

Aut accipe gallam tritam, eamque aceto

temperatam, eodem modo adhibe. Rursum si dolor aurium, ex flatu ac uentosita te & humore proueniet, coquendum erit origanum, uel myrrha, cum oliuo, & coctum in aures tepidum instillandum.

APOSTEMA cerebri.

AT uero si cerebro infantis apostema aliquod inflammatum (ut fit nonnunquam) innascatur, & ex eo fauces aut oculi dolore uexantur, aciesque pallere aut flauescere incipit, tum ea adhibenda erunt, quæ cerebrum refrigerent & humectent, hoc mō.

Accipe cucurbitæ solatri, & portulacæ succos, ijsque oleo rosarum temperatis, lanā intinge & humecta, humectatam capiti infantis impone, & quoties exiccata eadem fuerit, recentem et madefactam aliam, priore ablata, in locum repone.

OCVLORVM TVMOR.

COntra oculorū tumorem, accipe Licium, id succi genus est & lacte muliebri temperatum, oculis impone, tenerisque linteis obliga, postea oculos ipsos, aqua, cum qua Camomilla & basilicon, cocta fuerint,

ablue

ablue. Quod si aūt inter tumescendū oculi ipsi nō rubescāt, neq; frons inflammata fo ret, accipe myrrhā, aloën, crocū, & rosarū folia, eaq; simul uino ueteri tempata & sub acta, tenero aliq linteo oculis illiga, narib. autem impone ambræ aliquantum, lacte muliebri subactum.

ALBVGO OCVLORVM.

Contra albuginē oculorū, q plerunq; ex nimio fletu infantib. oritur, succū solatri oculis instilla. Et si fore ex eadem caussā oculorū venæ rubore, scabie et tumore suf funderentur, eodē solatri succo, eas inūge.

CONTRA IMMODICOS *calores seu febriculas.*

SI uero infanti calores immodici & præ ter naturam (quā latini febrim appellāt) accidat. Nutricis primum officium erit, ijs uesci, quæ refrigerant & humectant, dein de infanti danda hæc, succus mali granati, aqua cucurbitæ, saccaro, & camphorę ali quanto, temperata.

Proderit item ad sudandum infantem prouocare.

Item accipe farinam hordei, eamque

absynthij, plantaginis, maluæ, & semperuiuæ, siue sedi, succis inter se mixtis subige, ex quo emplastrum factum, pectori infantis impone.

Item perunge frontem infantis oleo rosarum, admixto populeo unguento, similiter & tempora & brachia, & manus circa arteriæ pulsum, & pedes circa talos, eodem unguento, & eo egelido, inunge.

Item accipe farinam hordei, rosas aridas, & in puluerem redactas, easq; simul cum aqua rosarum, & aqua Endiuiæ temperatas subige, & inde emplastrum factũ, corpori infantis impone.

Præterea quoties infans lauabitur, ea aqua lauetur, cum qua coctæ fuerint quæcunq; infrigidant, ut sunt lactuca, portulaca, Endiuia, Epatica, plãtago. & id genus.

CONTRA TORMINA *uentris.*

AT si infans torminibus uentris laboret, id quod ex eo deprehenditur, cum & plorat immodice, & cũ clamore in latera, nũc huc, nunc illuc se iactat. Fouendus est uenter imposita lana, quæ calida aqua,

oliuo

oliuo & ceræ modico humectata fuerit.

CORPVS INTVMEscens ac turgidum.

QVòd si infans toto corpore, aut aliqua eius parte intumescat, accipe Sambuci atque Ebuli cymas siue summitates, & decoctas uino albo, infanti circumuolue, præsertim, si magno calore non inflammetur.

At si cum dolore capitis uenter turgescat quoque, tunc accipe myrrham, aloen, Epaticum & crocum, eaque simul contusa, fabarum succo tempera, capitique infantis impone.

STERNVTATIO crebra.

INterdum accidit infantibus, ut crebra sternutatione infestentur, cuius rei caussa si est apostema cerebri, imponenda capiti eius ea sunt, quæ refrigerant, siue ex oleo, siue unguento, siue succo & cæteris id genus. At si ex alia caussa nō ex apostemate hoc malum prouenerit, Basilicum contere, siue siccum siue uiride erit, contritumque naribus infantis insere. Quod si sternutatio hæc cum calore inciperet, oculique infan

tis, quasi retro cessisse uiderentur, tum capiti eius folia portulacæ impone, aut cucurbitam tenuiter rasam, cum rosarum oleo, & farina hordei temperatã, addito etiam uitello oui.

PAPVLAE QVAS CVTIS
uesiculas uocant.

PApulę in corpore infantis, si nigrescũt lethale est, quo magis periculosum erit, si eędẽ frequentes et crebæ fuerint. At si candicant, minus periculi portendunt, puero'que conualescere licet, Itidem, si rufescant.

Proinde accipe folia rosæ rubentis, folia myrti, & tamarisci, eaq; cum aqua coque, et linteum aqua, in qua decocta fuerint madefactum, papulis infantis impone.

Item vngere infantem oleo rosarum, myrti, ac tamarisci, eodom modo prodest. Quòd si papulæ candicent, aut rufescant, sine primum ut maturescant, & postq; maturuerint, tũ demum curam adhibe. Suppurascentibus autem illis, & iam apertis, vngentum cerussæ, inunge.

Nec non proderit papulas, mulsa aqua, Hydromelle, in quo uitrum maceratum

ac tem-

ac temperatum fuerit, collui. Nec ignoro, plura in hunc usum remedia ab Auicenna tradi, q̃ tum si quis uolet, ex eo petat, nos em̃ pro modo huius libelli, satis habemus unum atq; alterum, & quod conferre maxime uisum erat, huc apposuisse.

TVMOR INGVINVM uel inflammatio testium.

CAeterum accidit interdũ infantibus, ut ex nimio ploratu circa inguina, & in interiore parte feminũ intumescãt, nõnunq̃ etiam rumpantur. Aduersus hęc accipe semen, q; nostri Ameos dicunt, cõtritũ, & luteo oui temperatum, tumori aut rupturæ impone, impositumq; tenui aliq̃ linteo obliga. Aut si magis placet, accipe Lupinos amaros, vinoq; maceratos, addita myrrha, eidem uino incoque, & emplastrum inde factũ, tumori ac læsæ parti impone. Aliud remedium. Accipe aluminis drachmas. 15. gallæ drachmas vndecim, contusa simul cum uino rubeo decoque, eò usq;, donec in crassum liquorẽ redigantur, quem deinde

rupturæ siue ramicibus, ut latini uocant, impone, super imposita spongia quoq;, aceto aqua mixto, humectata, ac subinde, cum defluit renouata. Quanq; poteris idem decoctum cum glutino ex coriorum præsegminibus cocto, lintheo inducere siue illinere, illudq; postea affectæ parti obligare, & idem quoties defluit renouare.

A TVMORVMBILICI.

ACcidit item infantibus, ut vmbilicus tumore suffundatur, præsertim tunc, cum à partu resecatur. Contra hunc igitur tumorem accipe Spicam Celticam, quã vulgus magdalenæ florem appellat, quam etiam lixiuio imponunt, & addito oleo Sesami, cum Terebinthina, ad focum decoque, postea in decocto lanã humectatam, crassitudine digituli, vmbilico infantis impone.

At si infantis vmbilicus ex nimio ploratu, aut tussi, aut iactu, ictuue ĩtumuisset, aduersus hoc accipe lupinos, & puluerem ex linteis puris ac ueteribus concrematis, redactum, eaq; cum uino rubeo temperata, & cãnabinæ (ut sic loquar) stupæ, infusam siue illitam, vmbilico impone.

Insom-

INSOMNIA.

Contra insomniam, hoc est, cũ infans suo ac legitimo somno destitutus, tempus omne uagiendo terit, accipe caules papaueris aut caliculos eiusdem, unà cum semine, & addito oleo lactucæ, oleoq́; papaueris, inter se omnia temperata, fronti atq́; temporibus infantis fascia aliqua tenui, illiga.

Quod si talis insomnia, ut fit interdum, ex lactis quod ex nutrice sugit, impuritate accidat, Accipe oleum uiolarum, & addito aceti modico, naribus infantis subinde instilla. Aut accipe oleum rosarum, succo lactucæ temperatum, eoq́; caput infantis perunge & stomachum. Præterea cura, ut nutricis lac melius reddatur.

Item syrupum accipe, ex papauere albo temperatum, & infanti sorbendum da, frontem autem & tempora oleo uiolarũ, in quo Croci aliquantum & oppium intrita erunt, inunge.

SINGVLTVS.

Contra singultum accipe nucem indicam, eamq́; tritam, & saccaro temperatã, infanti edendam dato.

Acci=

Accidit autem singultus, uel ex nimio cibo, uel ex defectu cibi, & inanitate stomachi. Itaq; ex abundantia cibi, aut frigidate stomachi quoties prouenerit, stomachum oleo laurino calefacto, inungi conueniet, aut emplastrum ex aneti semine, trito & succo menthæ, temperatum calidum, stomacho super impone. Rursum si ex carentia cibi & stomacho famelico singultus oritur, accipe oleum uiolarum, aut rosarum, aut etiam succum Endiuiæ, seu aliarũ herbarũ, quę vim infrigidandi habent, eaq; lacte muliebri temperata, stomacho inũge.

Lac quoq; & alia suauia & utilia bibenda eidem prebe. Neq; te moueat, si reijciat etiam per uomitum, quæ absorbenda dederis, Nam semper tantum remanebit, quantum ad stomachum fouendum atq; humectandum satis erit.

NAVSEA SIVE APpetitus uomendi.

Contra nimiam uomendi appetentiam gariophilorum tritorum, quaterna grana infanti sumenda prebe.

Item accipe masticbes, thuris candidi, & foli

& foliorum rubentis rosæ, quantum satis iudicaueris, eaq; omnia trita, & succo menthæ temperata in emplastrum redige, idq; stomacho infantis impone. & si vomitio hæc crebrior, & ualidior erit, supradictis aceti non nihil admisce.

Aliter, Accipe similam candidam, eamq; torre, donec ruffescat, deinde contusam rursum aceto immitte, additosq; ouorum uitello duro cocto, Mastiche, thure, & gūmi arabico, omnia inter se subige, ac succo menthæ temperata, in emplastrum redige, idq; stomachi orificio infantis impone.

Ori autem eiusdem tostum seu recalefactum panem oppone. Caussæ autem huius mali tres fermè sunt, prima, si plus sugendo lactis infans hausit, quàm concoquere potest.

Altera, si lac nutricis tenue, aquosum, humidū et fluidum. nimis ē. Tertia, si idem lac impurum ac feculentū, & ex his caussis præcipue uomitus mouetur, si accidit stomachus imbecillis ac humidus. Itaq; infanti his ra

his rationibus medicari oportet. Primum ut minus q̃ ante sugendũ prebeàs, lacteq́ pro modo abstineas. Deinde ut id quod reijcitur obserues, an acetum redoleat, & an candicet. Nam si hoc fit, accipe candidi thuris grana octo, rutæ aridæ grana viginti, eaq́ trita & temperata cum syrupo rosarum rubentium, puero sorbenda dato.

Aut nutrici cuminum dato, quod commãdcandũ puero in os inserat, atq́ illinat. Prodest et sirupum granatorum, cum puluere menthæ tritæ, infanti datum.

Item accipe xylo aloës, drachmam vnam, masticheś drachmæ dimidium, Gallæ grana decem, eaq́ trita, et syrupo rosaceo temperata, addita galla muscata, infanti ante lactandum subinde sorbenda dato. Stomacho præterea emplastrum hoc quod sequitur impone. Accipe Mastiches, Accatiæ, Xylo aloes, gallæ, thuris candidi, tosti panis, singulorum pondus par, eaq́ contrita unà cũ rosis rubentibus & syrupo rosarũ tempe rata, stomacho infantis impone.

Rursum autem si id quod uomitu reijciatur, non oleret acetum, sed aliud quippiam

am acerbum, neq; etiam colore candicans, sed pallescens magis foret, tunc infanti succum agrestis, quod dicitur, aut succum Cidoniorum, hauriendum prebe.

Emplastrum autem huius generis adhibe. Accipe farinam hordei, summitates seu cymas mori agrestis, seu, ut vulgo uocant, morobacci, et psidam hoc est corticem mali granati, & hæc omnia simul contrita, & aqua rosarum temperata, stomachi infantis impone.

Præterea si stomachus infantis foret humidior, & minus concoquens, perũge eundem foris aqua rosarum, in qua muscus tritus sit, aut aqua Myrti, bibendum autem prebe succum cydoniorum, cum modico gariophilorum, et saccari, aut gallæ muscatæ scrupulo temperatum & mixtum.

INSOMNIA TERRIFICA.

NEcnon terrifica insomnia infantes interdum inquietare solent, quæ plerũq; ex abundantia alimentorum seu cibi proueniunt, ea sic procurari debent. Principio caue ne statim à cibo cubitum infantem re-

ponas, deinde aliquantum mellis, lingendum prebe, quo ea quæ concoctu difficiliora sunt, facilius concoquantur, & deinde cætera ad aluum & incrementa cogantur.

Item quottidie infanti septuncem drachmæ, eius electuarij, quod diamuscum, aut diapliris uocant, sorbendum prebe. Theriaca quoq; non parum hoc loco prodest, cum lacte sumpta, ut Rasis quoq; probat.

MATER PVEORVM.

Est præterea morbus, quæ puerorum mater vulgari nomine uocatur, quæ non nihil cum Epilepsia cõmune habet, & infantes plerunq;, cum lactantur infestat.

Cuius signa sunt hæc, frequens ploratus, terror inter dormiendum, vigiliæ, calores immodici, & fœtens anima.

Prouenitq; etiam hic ex imperfecta concoctione, cum lactis plus infanti quàm concoquere potest, prebetur.

Itaq; cum huic succurrere uoles, primum cura ut lac nutricis emendetur, quo facilius concoqui possit, deinde Electuarij eius, quod

quod diamuscum uocāt, aut diapliris, quo-tidie infanti scrupulum dimidium dato.

Inprimis autem confert, theriaca cum lacte sumpta.

ASTHMA, RAVCEDO,
siue stridor animæ.

SVperius de difficultate spirandi, & q̃modo eadem curanda sit, diximus. Sed eadem illa interdum ita increscit, ut infans in somno quoq; ægre, & non nisi cum sonitu ac stridore quodam anhelet.

Quod cum accidet, ita medicandum erit. Accipe lini semen bene tritum, ac melle despumato temperatum, ori infantis subinde illine.

Quod si color mediocris erit, accipe cuminum tritum, & melle despumato, temperatum, eodem modo adhibe.

PROCIDENTIA
sedis.

COntra procidentiam sedis, hoc est, cū os intestini inter connectendum se emouet, accipe psidiæ, myrti, caliculorū glādis, foliorū rubentis aridæ rosę, cornus ceruini

combusti aluminis; vngulæ caprinæ, balaustiæ, hoc est floris granati, & gallæ, singulorum pondus par, eaq; omnia cum aq decoque tam diu, donec aqua uires decoctorum attrahat, & in eadem aqua tepida infantem laua.

TENASMVS.

QValis morbus Tenasmus sit supra diximus, is igitur infantibus q̃q; interdum accidit, & plerunq; ex frigiditate, contra quem his remedijs utere. Accipe Nasturtij hortẽsis, et cumini seminis, singulorum põdus æquale, idq; tritum et temperatum bu tiro ueteri, cum aqua frigida bibendũ prębe. Aliter, accipe Terebinthinam, eaq; car bonibus imposita, fumum qui inde oritur, sede infantis excipe, cæteris circum circa obturatis.

Item accipe colophoniam picem, eaq; carbonibus imposita, suffitu anum infantis ut supra, confoue.

TINEAE ALVI.

INnascuntur & tineæ aluo siue intestino infantis recto, magnitudine uidelicet earum quæ ueteribus casu innasci solent,

Inna

Innascuntur item & aliæ in uentre, magnitudine lumbricorum. Contra has igitur hæc remedia prosunt. Accipe graminis aquam, siue ut alij uolunt, aquam proserpinatæ, eamq; cum lacte potandam infanti prebe. Aut sic, accipe corallij candicantis, rasuræ eboris, cornus ceruini combusti & Iryi, singulorum scrupulos singulos, saccari candidi vncias duas & semi; aquæ graminis, seu ut alij centinodiæ, quantum ad temperanda illa sufficit, & ex ijs omnibus subactis suppositoria cõfice, et infanti quotidie pondere drachmarum duarum adhibe. Aliter, secundum Rasim, Accipe Cumini triti, & felle bubulo temperati, quantum satis uidebitur, & inde emplastrum factum, umbilico infantis impone.

Item oleum oliuorum sumptum, contra omnis generis tineas prodest, easq; necat.

Item contra tineas minores ani, accipe coti lanam teneriorem, & ex eadem suppositoria confice, quæ oleo absynthij, aut rutæ, aut nucleorum persicorum, aut etiam amygdalæ amaræ, intincta, sedi infantis insere. Prodest item infantem lauari aqua

cum qua folia persici, & absynthium cocta fuerint. Vngentum ad eundem usum. Accipe absynthij, lupini, singulorum binas drachmas, Sileris montani, cumini, nigellæ, centaureæ, centonici, cornus ceruini cõbusti, singulorum drachmas. 4. eaq; omnia trita, & oleo Absynthij, aut Amygdalæ amaræ, pondere duarum vnciarum additis ceræ drachmis. 4. temperata, in ungẽtum redige, ipsoq; apud focum, aut aliàs in loco calido, infantis uentrem & corpus perunge.

Aliud eòdem. Accipe nigellæ drachmas duas, absinthij, mastiches, singulorum drachmam. 1. aloës, corallij rubri, singulorum drachmas. 2. coriandri præparati, drachmas. 6. eaq; omnia bene trita, & cum farinę siliginis, vncijs tribus, lupinorum tritorum drachmis sex, & croci drachma vna, additis succo rutæ, pondere vnciarũ 2. aut si hic desit, oleo rutæ, ponderis eiusdem, & succi absyntij, vncijs quatuor, aut si succus desit, oleo absynthij, pondere pari, temperata, in emplastri modum redige, idq; vmbilico infantis, spatio palmæ impone.

Aliter

Aliter, præcipue contra maiores tineas, quos lumbricos hodie appellant, hoc mō. Accipe ſucci abſynthij, & fellis bubuli vn cias binas, Colocynthidos, drachm. s. ijsq; tritis & ſubactis, emplaſtrum addito fari- næ tritici modico, confice, idq; vmbilico infantis impone.

Balneum quoq; contra tineas, hoc mo- do apparabis. abſynthium & gallam, quan tum pro modo ſatis erit, cum aqua deco- que, eaq; aqua infantem usq; ad vmbilicū inſidentem, calida laua.

C INTERTRIGO.

CONTRA intertriginem, hoc eſt, cum membra et cutis infantis, acrimonia lotij in terteruntur, accipe myrtum tritum, eum- q; affectæ parti aſperge.

Aut accipe Iryon, roſæ rubentis, Cyperi aut Tragachanti, quantum ꝓ modo mor- bi ſufficiet, eaq; uel ſingula, vel omnia ſim- ul contrita, affectæ parti inſperge. Item ac- cipe olei roſarum vnciam vnam, thuris cā didi drachmam vnam, his colliquatis, ad- de camphoræ, prius aq̄ roſarū maceratæ

& liquefactæ, grana octo, unguentoq; inde facto, loca infantis uiciata, inunge.

Eodem prosunt, vnguentum, quod uocant album, siue cerussæ, & vnguentum rubeum.

EPILEPSIA SEV *morbus Comitialis.*

Comitiali quoq; morbo infestantur infantes, & hoc duobus modis. Aut enim simul cum partu agnascitur morbus, & ex frigiditate, & malis humoribus cerebri, caussam trahit. Aut post partum ex accidentibus caussis accidit, in quo casu idem si ante uigesimum quintum annum masculum, puellã uero circa temporis illud, quo mẽses primum mouentur, non deserat, neq; etiam intra id spacium ætatis, siue naturæ potestate, siue medicamentis auerti, & curari possit, periculum est, ut per omnẽ ætatem uitæ, seu masculus seu puella illa, fuerit, eo non liberetur.

Proinde si vnà cum morbo infans natus fuerit, curandum est, ut eo cibo sustentetur & alatur, qui & ætati ei conueniat, & suo tempore prebeatur, deinde qui calidus

& sic=

et siccus natura sit, cuiusmõi et ipsa nutrix uti debet. Rursum si nõ natura, sed ex accidẽte aliq̃ morbus idem prouenerit, danda opera est, ut lac nutricis bonum, atq; naturæ quàm maxime conueniens sit. Atq; eam ob rem, si necessitas postulare uidebitur, nutricis caput medicamentis idoneis & debitis purgari quoq; non inutile ac præter rem erit, Eademq; uitare debet, omnia quæ infrigidant, & infanti lac prebere, nõ ultra quàm facile concoqui potest. Præterea in nares infantis subinde instillanda erunt, oleum castorei, oleum costi, aut oleũ Euforbij, adhibendaq; ijsdem odoris caussa, Ruta, & Asa fœtida. Collo autem adnectenda semina & radices pæoniæ, luna decrescente decerptæ & effossæ, Et theriaca quoq;, si necessitas amplius poscat, potu danda est.

Item prodest infanti dare coagulum leporis cũ aqua mulsa, quo tamen sumpto eo die abstinendum eidem à lacte & sugendo erit.

Item collo infantis suspende uiscũ quercinum, qui mense martio & decrescente lu

na decerptus sit. Nec non alia plura quoque eodem conferunt, sed nos breuitatis gratia, quæ potissimum uidebantur, ea tantum adscripsimus.

TABES SEV MA-
ties immodica.

AT quoties infans ita decrescit, ut ossa cutem trahant, ex qua re etiam in languorem & ægritudinem incidit, lauacro utendum est, ex aqua, cum qua caput & pedes arietis cocta, eò usque fuerint, donec caro ab ossibus ultrò ac sponte abscedat, seseque resoluat. Et ex hoc lauacro, quoties infans exit, (sæpius enim eo lauari debet) abstergendus est primum accurate, deinde ungendus hoc quod sequitur ungento. Accipe butyri non cocti, siue recentis, olei uiolarum, aut rosæ, singulorum drachmas binas, axungiæ drachmas sex, Ceræ candidæ drachmas quatuor, eaque omnia simul colliquata, in ungentum refer, eoque, ut diximus, à balneo utere. Vngentum aliud. Accipe ceram candidam, axungiam, seuum ouis, butyrum recens, hæc omnia in uase carbonib. imposito colliquata, decolata, & in ungenti speciem redacta, ut suprà.

Lasti-

Lassitudo membrorum.

INterdum fit, ut infantis membra Paralitico more langueant, suumq; offitium destituant, ita ut neq; manus & brachia attolli, neq; pedes incedere ualeant. Proinde si hoc accidat eo tempore cum adhuc mamma infanti datur, confortanda atq; firmanda nutrix est, ijs medicinis, quæ calefaciũt, atq; siccant. Eademq; cibo uti debet ut plurimum assato aut fricto, à lacte uero & piscib. item carne crassa & indurata sale, prorsum abstinere.

Præterea nec uino uti debet diluto ac mixto, infantemq; priusquàm lactetur, lauare, & deinde oleo Castorei, aut costi perungere. Cui etiam quotidie ex hoc Electuario, quod sequitur, aliquantum sorbendum dari, non inutile erit.

Accipe Mentastri, Cinnamomi, Cumini, foliorum Rosæ aridæ, Mastiches, Fœni græci, Valerianæ, Præterea Amei Doronici, ut uocant, Zedoarię, gariophylli, Sandali, Xiloaloës, singulas drachmas,

musci

musci autem drachmæ dimidium, his om=
nibus simul tritis & melle despumato sub=
actis, electuarium confice; & ex eo quotti=
die infanti laboranti quadrantem drach=
mæ sorbendum dato. Quòd si infans om=
nibus membris deficiat, accipe ceræ vnci=
am, et drachmam unam Euforbij, eaq́ꝫ sub
acta, & temperata cum oleo oliui, empla=
stri modo, spinæ infantis impone.

TREMOR ARTVVM.

TRemor artuum si infanti accidat, pe=
riculū ne contrahatur membris, et Epile
psia corripiatur, proinde ueniēti malo ita
succurrendum est. Accipe oleum rosarū,
& oleum Nardi, ijsq́ꝫ simul mixtis ac cali=
de temperatis, spinam infantis & item cæ
tera membra quæ tremunt, perunge.

Quamuis idem etiam alio oleo, quod ca
lefaciat, ut est laurinum, fieri potest.

Quòd si hac medicina nihil proficies, me=
dicos ulterius consule.

CALCVLVS.

PRæterea si infans calculo, aut alia qua
piam urinæ, ac eius meatuum obstructio=
ne laborat, id quod ex his signis deprehen=
ditur

ditur, si strangurla uexatur, si sæpe urinã ciet, modice tamen, et non nisi cum difficultate ac dolore emittit, si ipsa urina diluta et clara, & in masculo membrum laboranti assiduo arrigitur, tunc in hunc modum subueniri debet. Principio in aqua, cum qua malua, Ibiscus, semen lini, paritaria cocta erunt, infantem lauato, deinde sorbendum aliquid dato, quod urinam ciet, promouet, postremo, quando cubitum reponetur, eundem oleo circum genitalia inungito, & aquam morobaccorum, cum lacte potandum dato. Aut aliter, accipe sanguinem hirci, & scorpionis cremati puluerẽ, eaq; unã cum oleo scorpionum, aut oleo lilij candidi, subacta & temperata, emplastri modo, infantis corpori, supra genitalia impone.

OCVLI STRABI.

Postremo strabos oculos quoq; sic procurabis, ne ea consuetudo in naturam transeat. Principio cunas, in qbus infans iacet, ita colloca, ut infans lucem rectã aspiciat, neq; sursum, neq; in latus acie deflectere possit, Quòd si in obliquum acie rapi, &

limis

ſimis tueri iam cœperit, tum cunas rurſum ita pone, ut ex diuerſo latere lucem habeat cogaturq́ʒ ab eo latere, in quod acie deflex erat, in alterũ ac diuerſum, dum lucem petit reflectere. Noctu autem, lucernam quo que in eandem partem pone, ut eius lumine, ab eo latere, in quod acie deflexerat, in diuerſum eodem modo reuocetur.

Præterea in eandem partem, à qua uiſus infantis in diuerſum rapitur, aulæa uariegata, ſeu pannos illuſtrium colorum, pręcipue Lutei & praſini ſuſpende, ut eorum quoqʒ obiectu, uiſus reuocetur. Nam dum crebro reſpiciet, ad ea quæ uiſum alliciunt, aciẽ ab ea parte cui iam aſueſcebat. in diuerſam paulatim retorquebit. Atqʒ hæc eo uſqʒ facere conueniet, donec rectã aciem recepiſſe uideatur. Nam ſi longius idem feceris, neqʒ modum certum obſeruabis, periculum eſt, ne quod ab uno latere deriuabit, in alterum, ſtudio uitãdi nimio, transferas.

Atqʒ hæc pro modo huius tum argumenti, tum etiam libri, tradidiſſe ſufficiat. Quę ſi ſtudioſis ac bonis, ut quicqʒ erunt, grata ac

lectu

lectu digna uidebuntur, futurum cõfido, ut neq; illos lectõis ſuæ, neq; me laboris ac operæ unq̃ pœniteat. Neq;.n. tam impe ritum aut inhumanum quenq̃ fore arbi- tror, qui, ſi quid durius aut minus ſcite hic à me dictum eſt, nõ rei potius difficultati, & argumento à crebro ſcribentium uſu remoto, q̃ mihi aut negligentiæ meæ tri- buendum eſſe iudicet.

Finis.

Sub initio operis, ubicunq; reperiun tur partuum figuræ depictæ, ad ſubſequẽ tem textum ſingulæ ſunt referendæ, quod te commonitum, Lector, uolebam. Vale.

Francofurti. xix. Octobris. 1532.

6

72025

RHODION

DE PARTU HOMINIS